

KIADÓHIVATAL TELEFON

Str. Baron L. F.

SZERKESZTŐSÉG TELJE

Ejeli telefon (nyom)

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . . .
Félévre . . . . .
Negyedévre . . . . .
Egy hónapra 110

XI évfolyam ♦ 179. szám

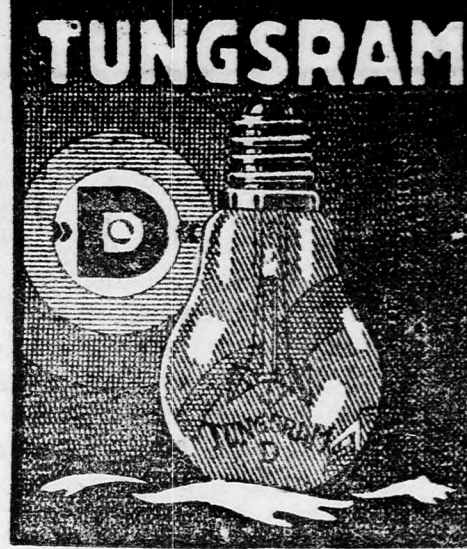
1920 augusztus 12 Vasárnap

• 1166 Ab 26 •

Cenzurat: Sztia

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Dámbovița

Tegnap még Európa legnagyobb panamájának nevezték a dámbovitamegyeyi petróleum-botránvt és m amár ismét minden csendes a Sipka-szorosban. Egy hónap óta napról-napra növekvő izgalomra figyel az ország közelemből. Mivé is fog az okirathamisításoknak és csalásoknak ez a komlekszuma fejlődni, amelyet az igazságügyminiszter maga a panamák panamájának nevezett lapjában. Már az első napokban akadnak szkeptikusok, akik azt mondták, hogy — mint sok más társa — a dámbovitai botrány is fenn fog akadni bizonyos magasabb érdekek hátlójában amelyet még idejében kivetettek rá az érdekeltek. A szkeptikusoknak igazuk volt. A nyomozás tulajdonképpen a kulisszák mögé talált pillanatnyi két képviselő letartóztatásának, egy pártszervezet s egész sereg magasrangú tisztviselő kompromittálásának veszedelme fejeződött. Az illetékesek közbelétek. Az ellentéteket sikerült idejekorán elsimitani és a hegyek vajudása után, amely letartóztatásokat és elrejtett szankciókat helyeztett klatásba, csakugyan megszűlelt a neveléses kis egér. Egy hivatalos kommuniké, amely megnyugtatta az országot, hogy az igazságszolgáltatás meg fogja tenni kötelességét...

Távol áll tőlünk, hogy a petróleumpanama kényves ügyében prejudikálunk. Itt azonban arról van szó, hogy három megvében okirathamisítások és csalások sorozata segítségével marantársaságok aknázták ki éveken keresztül az állam petróleumföldjeit. A közvegyent. Ez a kis tranzakció négy és félmilliárd leibe került az államnak. Négy és félmilliárd! Fantasztikus nagy összeg. Csak arra kell gondolnunk, hogy az állam reprezentánsai kilenc hónapig kilincseltek a külföldön, koncessziókat tettek és nem sikerült 20 millió dollár, azaz valamivel több mint hárommilliárd lejes kölcsönt szerezni az országnak. És a kormány hitelképességünk döntő bizonyítékul lobogtatja meg a külföld előtt az olaszoktól kapott 12 millió dolláros kölcsönt, amely alig 2 milliárd lejt tesz ki. Felét sem annak, amit a közvegyenből a vád szerint, bűnös kezek eloroztak.

Mi nem gyanúsítunk senkit. Nem tudjuk, hogy a gyanúsított képviselők, szenátorok, prefektusok, polgármesterek, magasrangú köztisztviselők csakugyan bűnösök-e. De tudni szeretnők: mi is történt tulajdonképpen Dámbovitában. Es tudni szeretnők: miért nem világosítja fel a kormány a történetekről az ország közvéleményét. Itt már nemcsak az alkotmányvetell négy és fél milliárd lejről van szó. Itt az állam presztizse, erkölcsi sulya és tekintélye forog komoly veszedelemben. A botrány által felkavart hullámok az állami élet legbiztosabb támaszait, az igazságszolgáltatás integritását sem kímélték meg. Nagyszerű alkalom nyílna arra, hogy példás szankciókkal, személyi és párt-vagy csoportérdekeken felülemelkedő intézkedésekkel nemcsak a dámbovitai petróleumbotránny bűnösét büntessék meg, de egyszerűs mindenkorra elejét vegyék a köztulajdonnal szembeni hasonló me-

rényleteknek. Mert, sajnos, a dámbovitai petróleumpanama nem elszigetelt jelenség. Egyidejűleg bacani liszt-panamáról, bukaresti gyógyszerivisszaélésekről, állami regiszterek eltűnéséről kapunk hírt. A rendszer hibás tehát, az a kormányzási rendszer, amelynek tövében a közéletnek ilyen mérges virágai hajtanak ki. A dámbovitai bűnösök ellen alkalmazott

szankciók tehát nemcsak egyszerű igazságszolgáltatási aktust, hanem egy mérgezett erkölcsi atmoszféra purifikálásának kezdetét is jelentenek. Szomorú perspektívák nyílnak az olyan ország előtt, amelynek kormánya — a hatalmon maradása érdekében szemet kénytelen hunyni mindazoknak törvénytelenégei előtt, akik e rendszert támogatják és segítik.

A panamák lavinája derült ki az eltűnt és újra megkerült telekkönyvek nyomán

Megfűlés előtt a dámbovitamegyeyi petróleum-botránny rejtelme. Egy ügyész akit elmeügyintézetbe zárnak

(Bucaresti-Bukarest, aug. 11. Az Uj Kelet tud.) A dámbovitamegyeyi panamával kapcsolatosan újabb óriási arányú visszaéléseknek jöttek nyomára, amelyek méreteiben még a dámbovitai petróleum-panamát is felülmúlják. Mint ismeretes, a petróleum-panamában is főként a földtulajdonosi jogok a fő szerepet játszó tényező. A földművelésügyi miniszteriumból ugyanis évekkel ezelőtt eltűntek azok a telekkönyvszerű okmányok, térképek és dokumentumok, amelyek a földek hovatartozásának kérdését tisztázták. Az okmányok rejtélyes eltűnése után rengeteg vizsgálatot tartottak, de minden kutatás és keresés hiábavalónak bizonyult. Végül is lemondtak ezekről az okmányokról és az adott helyzet alapján új felméréseket eszközöltek.

A dámbovitai petróleum-panama vizsgálata során Ivanceanu ipariügyi felügyelő ismét kerestetni próbálta Dámbovitát és Prahova megyék hiányzó tervrajzait és közölte a kormánnyal, hogy a dokumentumok hiányában nem lehet a peres eljárást az állami petróleumföldek kizsárolásai ellen bevezetni. Emellett azonban Ivanceanu inspektor tovább folytatja vizsgálódásait az eltűnt okmányok után. Megállapítást nyert, hogy a dokumentumok 3 évvel ezelőtt tűntek s hogy ezeknek hiján az állam nagy perék egész sorozatát vesztette el és sok milliárdos kárt szenvedett.

Megkerülnek a telekkönyvek

Az okmányok utáni vizsgálódás tegnap váratlan eredményre vezetett. Ivanceanu inspektor a földművelésügyi miniszterium pincéjében egy véletlen folytán rátalált a 3 évvel ezelőtt eltűnt tervrajzokra, amelyeket ismeretlen lettesek a pince egyik zugába rejtettek el. A felfedezést azonnal közölték Argetoianu földművelésügyi miniszterrel, aki a prahovai és dámbovitamegyeyi törvényszékek elnökeitől bekérte az új földfelmérések terveit. Az eltűnt dokumentumokkal való összehasonlítás megdöbbentő eredményre vezetett. Megállapítást nyert, hogy az okmányok eltűnéséből keletkező zavart kihasználva, magánosok és társaságok óriási kiterjedésű állami petróleumföldreket lettek rá a kezüket. Osztrigákban nem is mérhető fel egyelőre

az a kár, amely ilyformán az államot érte. A földművelésügyi miniszterium azonnal széleskörű vizsgálatot rendelt el amelyek eredményeit egyelőre titokban tartják. Az állam veszteségeit különös mértékben növelte az a tény, hogy az okmányok eltűnése után az állam földjeinek visszaszerzésére indított pereket az Averescanus-kormány 1926 év elején váratlanul és érthetetlenül beszüntette.

Az első áldozat

A petróleum-panamának egyőkbent már meg van az első áldozatuk is. A különös véletlen hozta magával, hogy ma délelőtt a bukaresti ideggyógyászatlan meghalt Cozma Petrescu, a dámbovitamegyeyi törvényszék volt vezető ügyész. Mint az Adeverul írja Petrescu már két évvel ezelőtt felhívta a kormány figyelmét arra, hogy a dámbovitai petróleumföldekkel jelentős visszaélések történtek. Erre a jelentésre 1926 június 2-án az igazságügyminiszterium átiratot küldött Petrescu főügyésznek, amelyben megköszönik neki, hogy felhívta az illetékesek figyelmét a földekkel történt hallatlan visszaélésekre. Mindezek ellenére azonban az Averescanus-kormány semmit sem tett, hogy a visszaélésekre vi látosságát derítsen. Ezzel szemben Petrescu főügyészt állítólagos ideggyógyászati váratlanul internálták a bukaresti elmeügyintézetbe. Az Adeverul szerint Petrescu azoknak az áldozata lett, akiknek érdekükben állott, hogy az állami petróleum-földek eltulajdonítása körül semmi se kerüljön napfényre. Előbb áldozni kezdtek a főügyészt, majd becsukták a bolondok házába és a lelkiismeretes magistratus az őt ért méltánytalanságok és üldözések áldozata lett.

Ujabb fordulat előtt

Petrescu főügyész halálának tragikus koincidenciája az újabb visszaélések felfedezésével a petróleum-panamára irányította az ország közvéleményének érdeklődését. A bukaresti lapok máris tudni vélik, hogy vajz eltűnt s megkerült okmányok alapján beindított vizsgálát egész sereg vezető állásban lévő köztisztviselőt és politikusokat kompromittáló adatokat hozott napfényre. Az Adeverul szerint a petróleum panamák újabb fordulata most már lehetségesnek tekinthető. A dámbovitamegyeyi botrány eltussolásait is az ősszel bukaresti lapok a legerélyesebb vizsgálatot és a tragikus végű Petrescu főügyész rehabilitációját követelik.

Leon Blum hazafisága

Irta: dr. WEISS SÁNDOR.

Alábbi cikk több alapvető szempontjában különbözik az Uj Kelet elv és világnézeti felfogásától. A cikk végéhez fűzött megjegyzéseinkben röviden rámutatunk ezekre a differenciákra.

Ausztria csatlakozása Németországhoz egyike azoknak a kérdéseknek, amelyek a békekötések óta Európa problémái közé tartoznak. Időnként felvetődnek az események látható felületére, ahonnan aztán felvevő sietve ismét a mélybe tisztoznak. Ott érnek, onnan izgatják az ellenlétesen érdekelteket tovább. A legutóbbi nagy „Anschluss“-demonstrációk után a francia szocialista párt egyrésze mellett, másik része ellene foglalt állást a csatlakozásnak. A nagy többség, élén Leon Blummal, úgy gondolja, hogy a francia szocialdemokrácia nem görögíthet akadályt Ausztria csatlakozása elé. A kisebbség, élén Paul Boncourral, a csatlakozást megakadályozandónak tartja.

Vajjon Leon Blum „igazibb” szocialista ezért az álláspontjért, vagy Boncour csak amolyan népszövetségi, amiért felfogásával a francia nacionalistákhoz állt? Vagy Blum rossz francia, amiért a győztes nagyjant és a francia nacionalizmus vétőjét — Ausztria csatlakozását és most legújában a Rajna-vidék felszabadítását — nem tartja örökérvényűnek és európaiaságot franciasága fölé helyezi. Egész bizonyos, hogy ettől a különböző állásfoglalásuktól függetlenül, mindketten jó szocialisták és jó franciák. De hogy Leon Blum nem a nacionalista álláspontot képviseli, hanem az egyetemes európai, ez tünet, amelynek okait érdemes közelebbről megtekinteni. Blum kétségtelenül nem rosszabb francia Boncournál, ha a jó vagy a rossz megjelölések mögött inkább francia érdekeket, mint érzéseket képzelünk, ha a jó, vagy rossz alatt inkább univerzálisba hajló franciaságot, mint kispolgári elzártságot értünk, ha a jó a franciának az, ami jó a páneurópainak, ha rossz, ami rossz mindenkinek.

Blum kétségtelenül jó francia, csak — más francia. Romániában és főleg Erdélyben már megszokta hallani sokaknak a füle, hogy a zsidó, ha magyar, vagy román is egyuttal, más magyarnak és más románnak is, mint a magyar, vagy a román, aki keresztény. Magyarországon és onnan nyugatra ez még nagyobbára ismeretlen felfogás és dacára a mindennapi élet nagyszámú társadalmi és hivatalos jelenségének, amelyek a különbözőségekre figyelmeztetnek, Sándor Pál, vagy Bródi Ernő magyarországi képviselő ép úgy tiltakoznak ellene, hogy őt más magyarok, mint ahogy szocialistaságától eltekintve, tiltakozna ellene Leon Blum is, hogy ő más francia. Zsidóságuk még önmaguk előtt sem olyan természetes és minden viszonylatban tisztázott és nyíltan vallott karakterük, hogy francia, vagy magyar színeiket feltől ne féltenek miatta.

Itt, Erdélyben és túl is rajta, a régi királyságban a cionisták akik itt nemcsak azért cionisták, mert Palesztina fölépítéséért áldoznak, de mert itthon való politikai és népközi életüket is zsidó nemzeti alapon rendezik be, magyarságuk és románységük kérdését politikailag zsidó

szerint a teljes népi különállással intézkedik el. Hogy az egyik rész a magyar nyelvben él és így, akarva, nem akarva, kultúrában, tradícióban, perspektívában és így a való élet sok vonatkozásában magyar törzsről kapja a természetes nedvet szellemi táplálkozásul, míg a másik rész hasonlóan van aromán nyelvvel és beidegzettséggel, ez az elkülönült zsidó népi politika üzését ezidőszert erősen izolálja a csakis politikai területre és nem közömbösíti őket a magyar, annál kevésbé a román probléma iránt.

Más a pszichológiai helyzetük azoknak a zsidóknak, akik hivatalos és magánéletükben, mint nemzeti franciák, nemzeti magyarok, nemzeti románok vannak elhelyezkedve és amikor mégis ezek a franciák és más néciók szívük szerint a magyar francia vagy más fajért egész testiségükkel lelkesednek, a francia zsidó és a francia keresztény közé ép úgy láthatatlan elválástólalak emelkednek, mint akár a román, vagy a magyar és a magyar zsidói közé. A francia és a többi nemzetek „fajuk” alatt nem gondolnak a zsidóra is, a zsidók a láthatatlan falakon túl kerülnek az ő lelki szemek elé, a zsidó pedig, a jó francia, a jó román és a jó magyar zsidó, ha némi benső szorongással és idegenkedéssel is, a faj elhatároló falain belül képzelet magat. Így aztán a zsidó benn is van a falon belül, meg nem is.

És mégis így élnek egymás mellett, anélkül, hogy a lelkeikben gyökeredző és szakadatlanul ható erő az emberi ellenfelet, a mélyből, a lélek zárt redői közül, a felismerés, a tudomásulvétel napos világára hozná ki. A tények azonban hatnak így is, rejtelmségükből is. A zsidóság ma európaszerte nagy szellemi és gazdasági erő. És ez az erő ma országoként hamis vignetával van megjelölve. Ahelyett, hogy ezt az energiát mai sajátos természetének megfelelően használnák a népek életének javára, exclusiv

nemzeti célok motorjait hajtják vele és ugyanakkor a nemzetközösségben mégis idegen testnek érzik. Nagyrészt ez az őszintétlen helyzet okozza, hogy az úgynevezett hazafias zsidó, amikor francia, vagy magyar hazafivá válik és zsidóságát, csak mint vallás-megkülönböztetést hajlandó tudomásul venni, belülről kisebb-nagyobb összeütközésben van a francia vagy a magyar keresztény nacionalizmussal és ha titkolja is, idegenszerűséget, olykor valóságos gyűlöletet is érez, mert időnként megérzi a másik eltaszító érzéseit és egyidejűleg kiutat keresve, univerzálisabb érzései támadnak és minden nacionalizmusok felett, az európai nemzetek közeledésében, egybeolvadásában és a ma kihangsúlyozott és túlzásba vitt nemzeti különbség letompításában és természetesen jelenségként való felfogásában keresi az őszintébb és boldogabb jövőt. Hogy közeli, vagy távoli még ez az európai alakulat, nem tudhatni. De addig is a mai államkeretek zsidó problémáját hatalmas lendülettel és aktuálisan, már a mostani nemzedékek számára is kiemelné a kísérletezések és titkolózások hínárjából, ha úgy a keresztény, mint a zsidó társadalmak tudomásul vennék, hogy a zsidó hazafiság egy más hazafiság és amíg a társadalmi fejlődés a különbségeket nem szünteti meg, ezt a más mivoltot nem kell titkolnia a nemcionista zsidónak sem, de nem kell elítélnie a kereszténynek sem. A beasszimilálódott zsidó így nyíltabban közdöhetne az érzelmi és társadalmi egyenjogúsításért is, a keresztény nyíltabban csinálhatná meg azt a frontját, amelyben ma rejtetten, titkosan mozgósítva, hadakozik a zsidó gazdasági és szellemi túlsúly ellen. Az akciók kölcsönösen erősebbek volnának, de a történelmi kiegyenlítés, amely a szembenállásokat mindenkor is követeli szokta, erősebben megalapozott és tartósabb is volna.

Hazafiasság és nemzetiség

Weiss Sándor dr. zsidó világgélfogásában rég leküzdötte már az asszimilációt és kereső uton van az új zsidó létforma felé. Hogy azt, meggyőződésünk szerint, még nem találta meg, korántsem szabad hibájuul felróni. A pozitív zsidósághoz vezet el, Weizmann szavaival élve, nem „derech hamelech”, nem a királyok utja hanem göröngyös, viszontagságokkal teli út. Mi mindannyian, akik idegen ösvényekről tértünk meg népünkhez, súlyos válságok, belső vívódások és gyakran tévelygések után jutottunk el zsidóságunk új értelméhez.

Ennek az utnak két etapja van. Az első: a felismerés, amikor hirtelen meglátjuk galut-életünk kétértelműségét és felfedezzük azt a nagy belső ellentmondást, amely sokszor oly tragikus krízisbe sodorja a modern zsidót. Az utnak ezen az első etapján már tuljutott Weiss Sándor dr. és mi teljesen egyetértünk vele a probléma felvetésében. Teljesen egyetértünk azzal — hiszen már évtizedek óta hirdetjük, — hogy az a nagy szellemi és gazdasági erő, amelyet a zsidóság európaszerte reprezentál, „ma országoként hamis vignetával van megjelölve.” Teljesen oszjtjuk a felfogást, hogy a nyugati asszimilált zsidóknak ugy belső, mint külső helyzete nélkülözi az őszinteséget, mert az emancipációnak az a formája, ahogy azt a népek adták nekünk és ahogy mi azt elfogadtuk olyan alku volt, amely nem számolt a népi-ségben ható erők eleven realitásaival.

Ennek a kalkulációs hibának előbb-utóbb ki kellett derülnie. Ma már egyre növekszik azoknak tábora — zsidók és nem-zsidók közt egyaránt — aki felismerik az egyéni emancipációnak azt a művi hibáját és becsületes szándékkal igyekeznek a zsidók és nemzsidók közötti viszonyt őszintébb, tartósabb és szolidabb alápra helyezni.

Az ut második etapja ennek az új alapnak megkeresése. És itt vannak azok a pontok, ahol a mi felfogásunk eltér a cikk írójától. Meggyőződésünk szerint hazafiasság és nemzetiség két egymástól független fogalom és a hazafiasság még korántsem jelenti a nemzeti egységbe való tartozást. Vagyis, lehetek a legjobb francia hazafi, anélkül, hogy nemzetiségi hovatartozásom francia legyen. Ugyanígy állunk a kultúra kérdésével is. A kultúrközösség nem jelent politikai együtartozást valamely csoporttal, még kevésbé jelenti a nemzeti hovatartozás kritériumát. Csak szerencsés körülmény, ha ezek a tényezők mind összetalálkoznak s a zsidóság ép most teszi nagy kísérletezését Palesztinában, hogy a világnak legalább egy pontján a zsidóság számára is megteremtse a népi életnek ezt a teljességét.

A napoleoni koncepcióból fakadt emancipáció legfőbb hibája éppen az volt, hogy azonosította ezeket a fogalmakat s a zsidóság még tulhajtotta ezt a hibát. Azt hitte, nem lehet jó német hazafi, ha ugyanakkor nem német nacionalista is

egyben. Weiss Sándor dr. igen élesen meglátta ennek a helyzetnek paradoxális voltát és azokat a veszélyeket, amelyeket magában rejtget, de a konzekvenciák levonásában csak addig megy el, hogy például Leon Blum jó francia, csak — más francia, mint Boncour. Sándor Pál és Bródi Ernő is jó magyarok, csak más magyarok, mint például Gömbös vagy Horthy.

És itt van a kérdés Achilles-sarka. Itt dől el, hogy a megoldás, amelyet választunk, célhoz vezet-e, vagy újabb krízishez. A mi felfogásunk szerint Leon Blum jó francia hazafi, de — nem francia. Bródi Ernő és Sándor Pál is jó magyar hazafiak, de nem magyarok. Ezzel szemben Boncour, vagy Gömbös lehetne hazafiaruló, mégis francia, vagy magyar marad, egyszerűen azért, mert franciának, vagy magyaroknak született és mint ilyen fog meghalni.

Ez a nüanszbeli különbség pedig nagyon sokat jelent éppen a megoldás tekintetében. Talán mindent. Mert éppen ez a

nüansz determinálja viszonyunkat és beállítottságunkat a külső világhoz. Ez a nüansz dönti el, hogy ez a viszony önzinte-e, vagy sem. A világos és soha el nem kendőzött tudat, hogy lehetünk jó francia, vagy német hazafiak ugyanakkor, amikor nemzetileg nem vagyunk franciák, vagy németek, megszabadít majd mai kríziseinktől és megaláztatásainktól, de ami a legfőbb, meg fogja mutatni azt az észszerű mértéket, ameddig az egyes nemzetek politikai, kulturális és társadalmi életébe behatolhatunk és hol van az a határ, amelyen túl nem mehetünk. Ez a tudat lesz a regulátor, amely a zsidóság új elhelyezkedését a népek között normalissá és egészségesé fogja tenni. Ez a tudat fog megtanítani bennünket saját értékeink megbecsülésére, ami szükségesszerűleg a népek megbecsülését is maga után vonja és ez fogja lehetővé tenni, hogy most már az igazán egyenjogúság érzésével vegyük részt a saját népünk és az egész emberiség haladásáért vívott küzdelemben.

Marion Ernő

Ezerötszáz delegátus vett részt az eszperantó kongresszuson

Antwerpen, augusztus 11. Tegnap nyitották meg az antwerpeni nemzetközi eszperantó kongresszust, amelyen 1500 delegátus vett részt. A kongresszuson ezuttal az angol elem volt túlsúlyban. Második helyen állottak a németek, akik százötven delegátust küldöttek a tanácskozásra. Felülően nagy volt a távoli földrészekről és országokból idesereglett résztvevők száma. Antwerpen városán kívül a következő államok üdvözölték diplomáciai képviselőit: Németország, Brazília, India, Hollandia, Norvégia, Románia, Ausztria, Spanyolország, Magyarország és az amerikai Egyesült Államok.

A kongresszust a genfi dr. Privat nyitotta meg hosszú beszéddel. Visszapillantást vetett az 1911-es kongresszusra, amelyet szintén Antwerpenben tartottak meg. Az eszperantó időközben nemcsak a népek egymáshoz való közeledését közvetítette, hanem a háboru után nagyban elősegítette a világbéke realizálását. Beszéde végén figyelmeztette az eszperantistákat, hogy ne bontsák meg az egységet, mert erre most magasabb szempont

tokból is nagyobb szükségük van, mint valaha. Az eszperantó nyelvet tekintésük és fejlesszék élő nyelvvé és akkor a kitűzött célt el fogják érni.

Mint az előbbi években, ezuttal is a kongresszust szabad egyetemmel kapcsolták össze. Ezeken az előadások nyelve kizárólag eszperantó volt. Ezidén minden előadás a tenger és a tengeri hajózásról szólt. Ezzel a kongresszus városának akartak ugylátszik kedveskedni.

Higién kas
„MONA”
női nadrágok
 -elyem gummibatisztból
Lei 290
 Praktikus, olcsó, orvosilag ajánlva
 Lezakal
 Rozsa Royal drogeria, Cluj, Főtér 26.

Select és Grand mozgók
 Ma utoljára
Táncoló Bécs
 Főszerepben Lia Mara és Ben Lion. A filmet elsőrangú zenekar és kórus kíséri.
 Hétfőn
Macskazene
 (Próbakisasszony)
a szép CORRIE GRIFFITH

Urania mozgó
 Brigitta Helm, Petrovics Swetislaw és Paul Wegener kiváló művészek
ALRAUNE
 filmben
 Közkívánatra
Táncoló Bécs
 Nagyszerű kórusai és zenekarral

תלמוד תורה עם דרן ארין חקלאר
 Partoljuk a hitűl zsidó part!
 תורה עם דרן ארין חקלאר
BUTOR
 -ta minden vásárló, mint a népszerűtlen d. k. tá-
 -sul minden fiatal pár mint az állásnélküli admi. r. istra-
 -k k minden kereskedő, -
 -mini az elromlott aeroplán mo-
aki butorszükségletét nem az
ICLODI IPAROS JESCHIVA
 asztalos műhelyében szerzi be. Mert amel-
 let, hogy szép, masszív, izléses, divatos és
olcsó butort
 vásárolt, egy a maga nemében páratlan zsidó intézményt támogat minden áldozat nélkül.
 Cim: Atellerul de Tâmplarie „Thora Im derech eret”
 Iclod, jud. Someş

Amsterda
 piász mai
 indult vers
 mót hozták
 döntőjében
 schauer 9
 gel holtver
 val szembe
 schauer vo
 olimpiász a
 mozva juto
 döntőbe ju
 szintén zsid
 lyért kiiz
 olasz Biniv
 Kész esti
 An
 Megt
 liner T
 Amanull
 utjában
 ba, Els
 ország
 ga hat
 nyokka
 újságir
 lapjána
 velkedd
 az aláb
 Kabul, U
 fensik fele
 vának utja
 és ami sár
 nagyságu,
 lyenként e
 vizzel. Val
 iyogból em
 sarkán egy
 ráj. A hon
 formisban,
 A perzsa t
 Száz méte
 valahol el
 végtelenség
 ácsolva, v
 melyen ar
 fénylenek,
 a fővényt
 erősen mo
 léceket. A
 nélkül átl
 Afganisztá
 kapu azon
 felállítva,
 képezi. Ar
 óra mulve
 rodamába
 A K
 Az első,
 tünt, két
 gyártmány
 fogja meg
 bulba. A
 Európai k
 gúnsak. R
 készült, f
 esunya, a
 nem Lond
 az urak a
 ják üdvöz
 élükön a

Felakasztották, véresre verték és meggyújtották a szakállát egy szolgálégénynek, akit egy lopás beismerésére akarták rábírní

Két napszamos rémregénybe illő módon órákon keresztül vallatott egy szolgálégényt

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 11. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délután Sasu Simion napszamos Majális ucca 41 szám alatti lakására ismeretlen tettesek betörték. Sasu ahelyett, hogy jelentést tett volna a lopásról a rendőrségnek, saját szakállára kezdett nyomozni a tettes után. Segítségére volt a nyomozásban Repede Vasile nevű jó barátja is, akivel együtt arra a felfedezésre jutottak, hogy a lopást senki más nem követhette el, mint egy Marian Gavrilu nevű szolgálégény.

Sasu és Repede elindultak Marian Gavrilu felkutatására. Néhány órai keresés után a késő délutáni órákban megtalálták az állítólagos tolvajt a Feleki uton, ahol Marian lakása van. Marian egy juhászbódében lakik ott és amikor Sasu és Repede odaértek, az igazak álmát aludta. Sasu és Repede az ablakon keresztül megnézték, hogy mit csinál és látva, hogy alszik, megbeszéltek, hogyan fogják a „tolvajt” felköltetni és foglyul ejteni.

— Azt mondom — szölt Repede — legjobb lesz, ha betörünk hozzá, megköttözzük és a te lakásodra szállítjuk.

— Ezt nem lehet — véleményezte a másik. — mert nem szállíthatunk egy kötözött embert végig a városban. És erre már előbb is gondoltam. Ezért hoztam el ezt a vásat.

Kivett a zsebéből egy ócska zárát, amely a sötétben revolverrel való fenyegetésre is alkalmasnak látszott.

— Azt mondjuk, hogy te detektív vagy. Benyitunk a törvény nevében és akkor ugy is mindent be fog vallani.

Igy is történt. Sasu bezörgetett az ajtón és Repede bekiáltotta hozzá:

— A törvény nevében...

A terv sikerült, amennyiben Marian Gavrilu valóban megijedt. Mikor azonban megtudta, hogy a „detektív” miért keresi, azonnal el is mulott az ijedsége és kijelentette, hogy nem ő követte el Sasu házában a betörést. Elhangzott a kijelentés, de ezt két hatalmas pofon elhangzása is követte:

— Tagadod, te gazember? — ordította a „detektív” és

e modern vallatási módszerek segítségével akarta rábírní Marianul, ismerje be a lopást.

De Marian ekkor sem volt hajlandó vallani, mire Repede „elrendelte”, hogy Marian Gavrilu a tett színhelyére vezetessék.

Sasu és Repede a Majális-uccára vittek el Mariant, ahol Repede „helyszíni vizsgálatot” vezetett le. De amilyen kétségbeesetten volt a vallatók előtt, hogy a lopást csakis Marian Gavrilu követhette el, éppolyan mereven és határozottan tagadta Marian a terhére rótt cselekedetet. Ekkor Sasu, botot kerített és Repede most már teljesen egyéni módszert alkalmazott a vallatás sikere érdekében.

Előbb huszonöt botütést vert Marianra, aki abbéli hitében, hogy hatalósági emberrel áll szemközt, nem mert ellenszegülni.

A rettenetes verés ellenére is azonban, volt annyi ereje, hogy a ráerőszakolt vádat ne ismerje be és a legnagyobb fájdalom eltűrése közepette is ártatlanságát hangoztatta.

Repede „detektív” ur azonban nem

volt meggyőződéses arról, hogy Marian ártatlan az egyébként 3000 lej értékű sem túlhaladó lopásban és Sasuval egyetértésben olyan vallatási módhoz folyamodott, ami a legsötétebb inkvizíciós időkre emlékeztet. Az ütlegektől felájult Mariant a kertbe hurcolták, ahol a vallatás érdemi része kezdetét vette.

Repede hurkot font Marian nyakára és a kötelel egy fa ágán velette keresztül.

A kötel végét Sasu fogta és ekkor Repede megkérdezte Mariant.

— Beismered?

— Nem — felelte Marian.

— Akkor húzd! — adta ki a parancsot Sasunak a „detektív”. Sasu erre húzni kezdte a kötelel, amelynek következtében

Marian felemelkedett a levegőbe és másodpercekig felakasztva lebegett az ágon áthúzott kötélen.

Mikor a szerencsétlen fudokolni kezdett, Repede utasításra Sasu elengedte a kötelel és Marian felájult a földre ért.

De a megkínzott ember még most sem volt hajlandó beismerni a lopást, mire kínzói újra megismételték az akasztást.

Háromszor lebegett felakasztva ég és föld között Marian Gavrilu és bír a lelkeken inkvizítorok negyedszer is megakarták csinálni a „vallatást” még mindig hangoztatta ártatlanságát.

Sasu és Repede azonban nem elégték meg a kínzásokat és most már Sasu fordult újabb vallatási eszközökhöz. A lakóházból

égő gyertyát hozott ki, amellyel égetni kezdte a szerencsétlen delikvens szakállát.

Pár percig tartott a rettenetes kínzás, mely idő alatt

Marian szakállá lángokban égett és borzalmas égesi sebeket ejtett az arcán. A félholtra kínzott ember eszméletlenül esett össze.

mire Sasu és Repede megdöbbenve azt hitték, hogy áldozatuk meghalt. Két

Jogászok szakértőbizottsága dönt afelett, hogy törvényesen hocsátotta-e el a belügyminisztérium Kolozsvár 74 tisztviselőjét

A jogfosztó miniszteri intézkedés Erdély összes városi tisztviselőit sújtja

(Cluj-Kolozsvár, aug. 11. Az Uj Kelet tud.) A városháza előtt kisebb-nagyobb csoportokban kopott ruhájú emberek vitatkoznak szenvedelmes és elkeseredett hangon.

— Most már mehetünk koldulni... Nincs szolidaritás... Faképnél hagytak a vezetőink... Mindent elrontott a tanács...

Ilyen és ehhez hasonló szavak ropkédnek a levegőben, miközben rájövünk hogy a vitatkozó emberek a város feketé istábjára kerül elbocsátott tisztviselői. Ma délutánra a tisztviselők egyesülete közgyűlést hívott össze az elbocsátások ügyében és most onnan jönnek.

— Mit intéztek a közgyűlésen? Fordultunk az egyik tisztviselőhöz.

A kérdezett elkeseredett hangon válaszolt:

— Azt intéztük, hogy nem intéztünk semmit. És amikor bemutatkozom és meglátja, hogy újságíró vagyok int a társainak, akik mint egy jebre gyűrűt alkotnak körülöttem. Az egyik elmondja a közgyűlés lefolyását:

— A városi tanács igen későn gondolta meg a dolgot s így augusztus elsőjén már nem kaptunk fizetést. Ehezünk. Családos emberek is vannak közöttünk, több gyermekes családapák. Nem egy közülünk gondol az öngyilkosságra.

— Ma közgyűlést hívtunk össze, hogy csináljunk valamit — folytatta. — De csak azok jöttek el, akiket kidobtak az állásukból. A többiek, akiket nem érintett a miniszteri rendelet, elbújtak lakásaikon, nehogy valamilyen kötelezettségeket kelljen vállalniuk a nyomorúságba döntött társaikért. Még az egyesület vezetőségénél is többen hiányoztak a gyűlésen; úgy hogy az alapszabályok értelmében nem hozhattunk végleges dön-

tést, s a helyzetünk továbbra is bizonytalan maradt.

— Semmilyen segélyben sem részesültek a tisztviselők egyesületétől? kérdeztük.

A tisztviselő elmondotta, hogy a miniszterium rendelete értelmében 74 tisztviselőt végleg elbocsátottak. Majdnem 300-at helyeztek vissza kisebb fizetési osztályba, akik augusztusban 20 százalékkal kisebb fizetést kaptak, mint júliusban. Erre a mi egyesületünk, ahelyett hogy a teljes fizetés nélkül maradt tagjainak nyújtott volna segélyt, a kisebb fizetési osztályba visszahelyezett tisztviselők fizetését egészítette ki.

— Na és mi lesz most? kérdeztük.

— Most — mondja, elkeseredett hangon a kenyértelen tisztviselő — most nem lesz semmi, csak mi, halunk meg éhen...

Mit tett a városi tanács?

A városi tanács állandó választmányára ma foglalkozott az elbocsátott tisztviselők ügyével. A választmány ülésén dr. Hatlegan tanácsos, a tisztviselők előléptetésével foglalkozó bizottság elnöke azt javasolta, hogy a városi tanács figyelmeztesse a miniszteriumot, hogy nem igazságosan járt el a tisztviselőkkel szemben és helytelenül magyarázta a közigazgatási törvény idevonalkozó szakaszát.

—Dr. Kertész Jenő arra kéri a tanácsot, hogy ne foglalkozzék még érdemben ezzel a súlyos kérdéssel, hanem hívjanak össze egy szakértő bizottságot, amely a város legjobb jogászaiból kerülne ki s amely egy alapos átvizsgálás után eldöntené, hogy törvényes-e a miniszter rendelete vagy sem. A bizottság határozatát jegyzőkönyvbe foglalják és a városi tanács annak alapján foglalkozna érdemben ezzel a súlyos kérdéssel.

A városi tisztviselők elbocsátásának kérdésével kapcsolatban kérdéssel fordultunk a város jogi tanácsához, dr. Kertész Jenőhöz, aki lapunk munkatársának kijelentette, hogy amennyiben a jogászok szakértő-bizottsága úgy fog dönteni, hogy a miniszterium rendelete törvénytelen, úgy a városi tanács nem

Zongorát Sternberg

bizalommal a világhírű

cég oradeai lerakatában vásárolhat. Az összes jobb világ márkák raktáron. 5 évi jótállás részletre is. Költözés miatt leszállított árak.

vödör vízzel leöntötték a szerencsétlen és elmenekültek a helyszínéről, ahol a középkori inkvizitorokat szárnnyalták túl vallatásukkal.

Egy félóra múlva Marian magához tért és egyenesen a központi rendőrségre ment, ahol Vertan kapitány teljesített éjjeli szolgálatot. Marian háborzongató vallomásra Vertan azonnal megkezdte a nyomozást és még az esti órákban előállította Sasu Simont és Repede Vasilet. Ma délelőtt kezdtek meg a két ember kihallgatását, akik rövidesen szóról-szóra beismerték azt, amit Marian vallomásában előadott. A két bűnöst súlyos testi sértés vádjával délben szállították az ügyészség fogházába.

lesz köteles a rendeletet végrehajtani.

— Vagy van autonómiája a városnak, — mondotta — vagy mondják ki akkor törvényileg azt, hogy nincs. 1914 óta béklyóba törték az autonómia fogalmát. Most alkalom nyílik arra, hogy Kolozsvár, amelynek olyan nagymultu törvényhatósága van, hivatkozzék erre az autonómiára és ne vessé alá magát tudatosan egy törvénytelennek.

— A miniszterium rendelete egész Erdélyre vonatkozik — folytatta és a tisztviselők ezrei kerülnek koldusbotra. Kolozsvárnak tehát nemsak a maga szempontjából van szüksége arra, hogy jogaiért sikrasszálljon, de kötelessége ezt megtenni már csak azért, is mert innen kell hogy kiinduljon az a regeneráció, amely törvényhatósági joggal felruházott városok autonómiáját visszaállíthatja.

h. e.

Egyszeri próbahasználat meggyőzi, hogy a Dr. TISCHLER-Creme a legtekélyesebb arckenős. Artalmas anyagokat nem tartalmaz. Kapható mindenütt. Főlerakat: Osváth gyógyszerésztár — Targu-Mures

Érettségire
középszikola, polgári és magánvizsgákra előkészít
GALGÓCZY magántanfolyam
Budapest, VIII. Mária Terézia-tér 3. szám

HEBE
a legjobb gyógy- és borviz
már 10 üveg rendelésnél is engrosárakban házhoz lesz szállítva. Megrendelés hely a főlerakat és vezérképviselőnél:
Coloniale
FISCHER
Galea Reg. Ferd. 28-a. Városi épület

מפרים דאנדלונג מפרים דאנדלונג
Zsidó imakönyvek,
Machzorok מהזורים
Gyapju és selyem-talesek
legjutányosabban beszerezhetők Clujon
ROSENZWEIG ANTAL cégnél

REGI Régi bélyegzőkből újat készíttetnek **REGI**
az újonnan megnyitott bélyegzőgyárban
„BALKINS” Teleki-utca 4. Oradea,
Centrala: BISTRITA központ

A szerb kormány nem képviselteti magát a Radics temetésén

A zágrábi egyetemi ifjuság bojkott alá vette a szerb lapokat. A helyzet változatlanul feszült

Zágráb, augusztus 11. Radics István rávatala köré a csatolt területek minden részéből még mindig ezrével tudul a nép. A ma lezajlott temetés minden képzeletet felülmúlóan impozánsnak ígérkezik. A bucsubeszédet a koalíció intézőbizottságának megbízásából Pribicevics Szevezár fogja mondani.

Egylőre néma esend uralkodik, de a némaság mögött máris szerveződik az az aktív ellentállás, mely nem tudni: hogyan fog végződni. A horvát egyetemi ifjuság máris egy szövetséget alakított, melynek az a célja, hogy szervezett bojkottot indítson a szerb sajtótermékek

ellen. A „Der Tag“ című német nyelvű szerb-barát lap tegnapi számának összes példányait a Jelasics téren elégették és bojkott alá helyezték Korosec miniszterelnök Ljubjanában megjelent „Slovenec“ című lapját is.

A belpolitikai helyzet egyébként változatlanul súlyos. Miután a paraszt demokrata koalíció vezetősége visszautasította a parlament, a kormány és a radikálpárt részvételtáviratait, a kormány elhatározta, hogy nem képviselteti magát Radics István temetésén. A helyzetet súlyosítja az is, hogy a horvátok minden barátságos közeledés elől elzárkóz-

nak, nem akarván magukra venni a kibékülés ódiáját, mely Radics István nyílt Belgrad-ellenes törekvéseinek kiegyezésére volt.

Egyébként Belgradban Trumbicsnak és Pavelicsnak a parasztpártba való belépését nagy jelentőségűnek tartják, mert lehetőséget látnak ebben Pribicevics Szevezár ellensúlyozására, aki mindig kész a kilengésekre és a szélsőségekre, míg Trumbics a mérséklet embere, akinek külföldi körökben is nagy összeköttetései vannak. Trumbicsról általában az a nézet, hogy őt lehet tekinteni Jugoszlávia jövődó miniszterelnökének.

A nagyváradi liberális képviselő és pénzügyigazgató párviadala

Gombos Ulpium Traján

Nagyvárad polgárainak élén akarja kiüzni a városból Storeescu pénzügyigazgatót

Nagyvárad lakossága visszafojtott lélekzettel várja a harc kimenetelét

(Oradea-Nagyvárad, augusztus 11. Az Új Kelet tudósítójától.) Az elmúlt év folyamán többször adott hírt az Új Kelet arról a küzdelemről, amelyet Nagyvárad polgársága folytatott Storeescu Dinu pénzügyigazgató elhelyezése miatt. Ismeretes, hogy erre a küzdelemre Nagyvárad polgárságának minden oka meg volt, mert

Storeescu Dinu hároméves nagyváradi működése alatt olyan kíméletlen munkásságot fejtett ki az adókiutalások és behajtások terén, hogy ez nagyban hozzájárult Nagyvárad gazdasági válságának kimélyítéséhez.

Milliók cégek mentek tönkre azért, mert Storeescu Dinu fantasztikus összegben megállapított adót minden könyörgés és intervenció ellenére árverés útján hajtott be. A dobravert cégek, koldusbotrajtuttatott kereskedők és kisiparosok tehetetlenül állottak a basáskodó pénzügyigazgatóval szemben, aki minden ellenőrzés nélkül és a legemberibb, legmódszertartóbb panaszokat sem véve figyelembe,

három éven keresztül valóságos inkvizitora volt Nagyváradnak.

Mikor már Nagyvárad társadalma nem bírte hatékonyabb intervenció nélkül Storeescu működését, a Kereskedelmi Csarnok és az iparkamara az összes jelentősebb nagyváradi liberális politikusokat megmozdították, hogy Storeescu Dinu eltávolítása sikerüljön. Különösen Mosoiu tábornok és Gombos-Ulpium Traian nagyváradi liberális képviselő voltak azok, akik Nagyvárad kereskedőinek és iparosainak élére álltak és mindig segítségükre igyekeztek lenni a Storeescu Dinu ellen vezetett küzdelemben. Hírül adta néhány hónappal ezelőtt az Új Kelet, hogy

Várad kereskedői és iparostársadalmának reprezentánsai újabb küldöttséget nemesítették Mosoiu tábornokhoz, akiktől ismétellen kérték Storeescu eltávolítását.

A rendkívül súlyos panaszok feltárása Mosoiu tábornokot is végkép meggyőzte arról, hogy nem lehet egy valamikor virágzó várost egy hatalmas túltengésében határt nem ismerő adminisztrátor önkényének kiszolgáltatni és azonnal személyesen interveniált Bratianu Vintila miniszterelnökkel Storeescu Dinu áthelyezése érdekében.

Az intervenciónak meg volt az eredménye, amennyiben Bratianu Vintila

azonnal magához rendelte Bukarestbe a rendkívül jó összeköttetésekkel rendelkező pénzügyigazgatót. A miniszterelnöki audienciának pozitív eredményei is mutatkoztak, mert bár Storeescu áthelyezéséről nem jelent meg hivatalos dekrétum.

a rettegelt pénzügyigazgató nem jött többé vissza Váradra és távollétében Hiescu subadminisztrátor vezette a pénzügyigazgatóságot.

akinek működése a város társadalmának osztatlan szimpátiával találkozott. Nem tartott sokáig azonban ez a Storeescu eltávolításával inaugurált idillikus állapot, mert

néhány nappal ezelőtt váratlanul újra Nagyváradon termelt Storeescu Dinu

és miniszteri rendelet felmutatásával, átvette két hónappal ezelőtt elhagyott hivatalát.

Nagyváradon óriási megröszérlést keltett Storeescu váratlan hazaérkezése. Még a hevesebbek is értetlenül álltak a kérdés előtt, miként eszközölhetette ki a volt pénzügyigazgató visszahelyezését. Az a vélemény alakult ki, hogy Lapedatu kultuszminiszter, aki a szabadságon lévő miniszterelnököt hivatalában helyettesíti, nem ismeri a Storeescu pénzügyigazgató ellen emelt vádakot és így történhetett meg az, hogy aláírta a Storeescu Nagyváradra visszahelyező rendeletet. A másik verzió az, hogy Lapedatu, aki rossz viszonyt tart fenn Mosoiuval, csak azért küldte vissza Váradra Storeescu, mert Mosoiu tábornok volt az, aki áthelyezése érdekében interveniált.

Storeescu Dinu visszaérkezése a nemzetista várakozásoknak megfelelően, újabb végzetésekkel indult.

Ezuttal Storeescu Mosoiu tábornok és Gombos-Ulpium Traian protezsztjai ellen indított kampányt és Nagyváradon ma minden olyan kereskedő, vagy iparos, aki valaha is Mosoiuhoz, vagy Gombos-Ulpium Traianhoz fordult intervencióért, attól retteg, hogy áldozatul esik Storeescu Dinu bosszúli hadjáratainak. Az első ember akivel Storeescu Dinu új rendelkezéseit megkezdte Welzer Miksa, a Rózsabokor vendéglő tulajdonosa volt, aki egyike a pénzügyigazgató régi áldozatainak. Az elmúlt adófizetéseknel ugyanis

Welzer Miksát, aki közismerten jó viszonyt tart fenn Gombos-Ulpium

Traiannal, rendkívül erősen megadóztatták.

Welzer fellebbezéssel élt a magas adó ellen, amelyről még végzés nem érkezett le, úgy hogy a Storeescu által annak idején kivetett adó összege ma még nem jogerős. Ennek ellenére azonban Storeescu a ki-

Várad liberális képviselője a város elhagyására szólítja fel a pénzügyigazgatót

Egészen érthető, hogy ezek után Nagyváradon a Storeescu elleni ellenszenv kulminációs pontját érte el. Ma már nemcsak a város kisebbségi közönsége, de nemzeti és pártnyalatkülönbségre való tekintet nélkül az egész város közönsége méltán van felháborodva Storeescu működése ellen. Az általános hangulat Gombos-Ulpium Traian képviselőnek egy szenzáció erejével ható nyilatkozat volt, amely valamennyi nagyváradi lapban napvilágot látott. A három nappal ezelőtt megjelent nyilatkozatban

a képviselő felszólította Storeescu, hogy haladéktalanul hagyja el Nagyváradot és ne háborgassa a nagyváradi közönség vagyonát és lelki nyugalmát.

Ugyanakkor megnyuglatta a nagyváradi közönséget, hogy Storeescu basáskodása már nem fog sokáig tartani, mert ma már minden jóérzésű román ember is kívánja Storeescu eltávolítását.

A nagy feltűnést keltő nyilatkozat megjelenését követő napon Storeescu ugyan csak a nagyváradi kisebbségi lapok útján nyilatkozott válaszul Gombos-Ulpium Traiannak. A pénzügyigazgató nagyhangú kijelentésekkel viszonzta a képviselő támadását és

kijelentette, hogy eszedgában sincs elköszönni Nagyváradról, ahol igen jól érzi magát

és ahová minisztériumi dekrétum küldte le. A nyilatkozat általános levertséget váltott ki Nagyváradon.

A szombat este megjelenő lapok Gombos-Ulpium Traiannak egy újabb nyilatkozat hozták, amely ugy tenorjában, mint tartalmában fogva méltán számíthat országos érdeklődésre.

A képviselő konkrét vádakot sorakoztat fel a pénzügyigazgató ellen.

Kijelenti a nyilatkozat, hogy Storeescu Putnamegyéből helyezték át Nagyváradra, mert olyan visszaéléseket követett el, amelyeket még az ő protekciója számé-

HARISNYA

Kötött árú különlegességek. Kabát, mellény, angol pulóver legjobban és legolcsóbban csak

Blatt-

nál, — Cluj, Főter 13.

Iránnyárok:

- Női melírt harisnya — — lei 35
  - Női mouslin harisnya — — lei 67
  - Női cérna fátyol harisnya — lei 97
  - Női seiyem harisnya — — lei 87
- Vidéki rendeléseket utánvét mellett portómentesen szállítok.

vetett összeg erejéig akarta behajtani Welzer Miksán az adót és tegnap délután embereivel személyesen megjelent Rózsabokor vendéglőben, ahol kijelentette, hogy 53 ezer lej erejéig foglalja akar. Abban az időpontban a vendéglő zsúfolva volt emberekkel, de

Storeescu nem mutatkozott hajlandónak ezt tudomásulvenni és távozásra szólította fel a vendéglő közönségét.

Ezután Storeescu személyesen pecsételt le az összes ajtókat, ezáltal is rendkívül súlyosan károsítva meg a szerencsétlen vendéglőt, akit az évek óta tartó végzetések, amugy is megfosztottak hajdan vagyonától. Welzer attól való félelmében, hogy üzetét elárverezik és existenciáját elveszti,

öröggilkosságot akart elkövetni és hozzátartozói épen az utolsó pillanatban csavarták ki kezéből a revolvert.

A város osztatlan részvéte nyilvánul meg a szerencsétlen vendéglős mellett, akinek érdekében Gombos-Ulpium Traian kísérletet meg azonnal intervenciót.

lyének sem lehetett elnézni. A nyilatkozat szerint

Storeescu két láddal érkezett Nagyváradra, ez volt az egész vagyona, ma pedig a pénzügyigazgatóság épületében berendezett hét szobás apartmanban lakik és a fekete szeszekkel való összeköttetés révén hatalmas vagyonra tett szert.

A tárgyi vádakon kívül Gombos képviselő azt a személyi érdekességet közli a pénzügyigazgatóról, hogy nem mindig hívták Storeescu, ezelőtt Tiganescu volt és cigány származása. A nyílt levélben Gombos-Ulpium Traian a leghatározottabban felszólítja Storeescu, hogy azonnal hagyja el hivatalát. Kijelenti a nyílt levél írója, hogy

augusztus 17-iki déli egy óráig haladéktalanul Storeescu-t és ha eddig az időpontig Storeescu Dinu nem hagyja el Nagyváradot, Gombos-Ulpium Traian személyesen áll Nagyvárad kereskedőinek és iparosainak élére, rohantat vezet a pénzügyigazgatóság ellen, kiveszi iródjából Storeescu Dinu, az állomáshoz szállítja és kísérettel utaztatja le Bukarestbe.

A nyilatkozat óriási szenzációt keltett. A lakosság teljes figyelme koncentráldik a képviselő és pénzügyigazgató párharca felé és Nagyváradon most minden ember arra vár, hogy vajon augusztus 17-én tényleg be fogja-e váltani Gombos-Ulpium Traian, amit megfogadott.

Kétségtelen, hogy a párviadal, ha nem is ebben a klasszikus formában, Gombos Ulpium Traian javára fog eldőlni, aki ebben az ügyben folytatott tevékenységéért Nagyváradon hallatlan szimpátiára tett szert. Kíváncsian várjuk, vajon az illetékes minisztérium tudomást fog-e szerezni a Nagyváradon történetekről és ezek után Storeescu Dinu még meddig fogja működésével az amugy is gazdasági tönk szélén álló Nagyvárad polgárságának romlását elősegíteni.

Páratlan izgalmak között zajlott le a szatmári rabbiválasztás

Ügyszóvan egész Erdély ortodox zsidósága feszült érdeklődéssel kísérte azt a küzdelmet, amely a megüresedett szatmári rabbiállás betöltése körül folyt a szatmári hitközségben. A nagy érdeklődésért párt rabbiválasztás zajlott, amely azonban a jelek szerint még nem döntötte el véglegesen a kérdést. Az izgalmas lefolyású választásról Dr. STERN Mór, a hitközségi ellenzék egyik vezetőtagja, az alábbi tudósításban számol be, amely természetesen az ő és pártjának felfogását juttatja kifejezésre.

Az a kulturharc, amely immár hosszú hónapok óta folyik a szatmári ort. zsidó hitközség kebelében és utóbbi hónapokban erős tápot nyert a Grünwald Lázár főrabbi váratlan elhalálása következtében beállott új helyzetben, amikor is, mint ismeretes, a chaszid párt minden áron Teitelbaum Joél nagykárolyi rabbit kívánta beültetni az elhunyt főrabbi helyére. — a tegnapi kitűzött rabbi-választással jelentős fordulathoz érkezett.

A rabbiválasztás történetéhez tartozik az a körülmény, hogy a chaszid párt alig három héttel az elhunyt halála után, meglepetésszerűleg egyedül Teitelbaum Joél nagykárolyi főrabbit jelöltette a megüresedett szatmári rabbiszékbe. Mint ismeretes, ezen egyoldalú intézkedés ellen a szatmári hitközség tagjainak jelentékeny része állást foglalt és nyílt ellenzékbe mentek át számosan oly hitközségi tagok is, akik a jelölésig hívei voltak a hivatalos hitközségi vezetőség politikájának. A gyors főrabbi-jelölés egyik következménye volt az, hogy a hitközségi vezetőség már is bomladozó egysége darabokba ment és huszonegy képviselőtestületi tag — köztünk több vezetőállású személy — kilépett a képviselőtestületből és ezzel demonstráltak amellett, hogy a rabbi-jelölés tényével nem azonosítják magukat.

A hitközségi képviselőtestületből kilépő tagok azon a véleményen voltak, hogy a kisebbségben maradt hitközségi vezetőség levonja a helyzet konzekvenciáit és hasonlóan közzönszön, hogy új választás által helyet adjon egy új vezetőségnek, akiket a választók bizalma állít a hitközség élére.

Forszírozzák a választást

De csalódtak számításukban a leköszönt képviselőtestületi tagok, mert a kisebbségben maradt bizottság élén Freund Chaim alelnökkel változatlanul haladt utján, amely nyílegyenesen haladt a nagykárolyi főrabbi megválasztásának forszírozása felé.

Néhány héttel ezelőtt — mint az Uj

Kelet is jelentette — úgy látszott, hogy az egymással szembenálló irányzatok képviselői megtámadták a kibontakozás útjait. A két párt vezetősége megállapodást létesített, mely szerint a rabbiválasztást öt hét múlva megtartják olyképp, hogy a választási bizottságban az ellenpárt bizalmi férfiai is helyet foglalnak és hogy a rabbiválasztást követő 30 napon belül a hitközségi vezetőség — tekintet nélkül a rabbiválasztás eredményére — helyét elhagyja és általános tisztújítás alapján teljesen új képviselőtestület kerül a hitközség élére.

E megállapodás azonban csak kérszerűleg volt, amennyiben kiszivárgott a híre annak, hogy a csonka hitközségi vezetőség rövidesen, vagyis az ígért öt hét bevértése előtt megtartja a rabbiválasztást és nem respektálja az egyezmény többi pontjait sem.

Az ellenzék külső segítségét kér

Az ellenzéki vezetők így kénytelenek voltak külső segítséghez folyamodni és az egyik csoport élén Frankl Mihályai a beszercei közp. irodánál e mélt. panaszt a hitközség vezetői ellen, akiket azzal vádolt meg, hogy bizalmi férfiak kizárásával akarja lefolytatni a rabbiválasztást, míg az ellenzék másik csoportja a kormánnyal keresett orvoslást.

A beszercei központi iroda múlt hó 24-iki átiratában felkérte a szatmári hitközség vezetőségét, hogy amennyiben nem képes békés uton megállapodni az ellenzékkel a választás technikai lefolytatásának módjára nézve, a rabbi választási határnap kitűzése illetve a választás megtartása előtt ötös választott bíróság elé vigye a vitás kérdést, amely három rabbiól és két világi tagból lesz összeállítva.

A kormány részéről Lepadatu kultuszminiszter, továbbá Duca belügyminiszter és Franasovici államtitkár foglalkoztak a szatmári hitközség dolgával. Lepadatu kultuszminiszter, akinek az asztalán már többrendbeli hivatalos jelentés feküdt e kérdésben, még mielőtt a panasz hozzá beérkezett volna és akit időközben a beszercei központi iroda is megkeresett az iránt, hogy a panaszosokat hozzá utasítsa, oly kijelentést tett, hogy nem áll módjában a hitközségi ügybe beavatkozni, mert a kultusz törvény végrehajtási utasítása még nincsen elkészítve. Viszont a belügyminiszteriumban a kultuszminiszter állásfoglalásától tették függővé a beavatkozást. Ezek szerint tehát a kormányférfiak teljesen elutasították még a lehetőséget is annak, hogy a szatmári hitközség ügyvéde befolyiarak.

Hátramaradt tehát a beszercei iroda intézkedési köre. A beszercei iroda vezetősége, amelyet fentebb említett állásfoglalása után rendkívül élesen támadtak a rabbi-párt oldaláról, a vitás kérdés megoldása végett Szatmára küldötte Adler (?) beszercei járási rabbit és Zeif Szináj nagyilondai talmudtudóst, akik az aranyosmegyesi rabbiával együttesen

az elmúlt héten din tora alakjában foglalkoztak a szatmári vitás kérdéssel. A több napon át tartott tárgyalások eredményeképp a hármás bizottság elutasította az ellenzék ama kérését, hogy bizalmi férfiak ellenőrizzék a választás szabályosságát és az említett Zeif Szináj delegálták a választás biztosaként.

Tegnapra volt kitűzve a rabbiválasztás, amelyre harci tüzzel vonult fel mindkét tábor. A választási bizottság elnökeként Freund Chaim hitközségi alelnök szerepelt, míg annak tagjai Markovits Salamon, Weisz Gyula és Freund Ignác voltak. A választási urna mellett az elnök ült. Az urna elé járuló választó előzetesen egy-egy választási jegyet kaptak, melyek egyikére „Igen”, másikára „Nem” szó volt nyomtatva. A jegyek kívülről két-két bélyegző-nyomattal voltak ellátva.

Megkezdik a választást

A választás a Vádomb-utcai székházban folyt le egyik földszinti teremben. Az utcát a templom környékén sűrűn ellepte az érdeklődő zsidóság és korán reggeltől megindult a korteskedés és a szavazók szállítása. A rabbi-párt autókkal, az ellenpárt konfliktus-kocsikkal hozta be a választókat. A templom udvarán 30 főnyi rendőrség tartotta fenn a rendet.

Közben gyakran kitört az izgalom a választók között, mert a pártok között igen éles küzdelem fejlődött ki és a tömeg minden esekélyesre szenvedélyesen reagált. Az ellenzék nem kapott rendezői karszalagot. Délben a szavazást félbeszakították és az urnát, amely le volt pecsételve, a hitközségi székház egyik ablakába állították, mintegy a tömeg ellenőrzése alá. Estefelé lezárták a szavazást, amikor is nyilvánvaló lett, hogy a rabbi-párt nem nyerte el a rabbiválasztáshoz szükséges kétharmad többséget. Ebben az időben a választási helyiségben megjelent Csengeri Mayer Sándor volt elnök és ifj. Reiter Mór leköszönt tanácsos, akik kijelentették, hogy a szavazatok összeszámlálásán jelen lenni kívánnak. E kívánság teljesítése előtt, amely a legteljesebb ellenőrzéssel volt egyértelmű, a választási bizottság elnöke nem tudott elzárkózni, de kijelentette, hogy a választást nem tekinti befejezetnek, hanem elhalasztja a folytatását a legközelebbi vasárnapra. Eme, a szatmári hitközség történetében még példátlan határozat után, kezdetét vette a szavazatok összeszámlálása, melynek eredményeképp megállapítást nyert, hogy a leadott 768 szavazat közül 437 szavazat esett Teitelbaum Joélra és 331 szavazat ellene, ami azzal egyértelmű, hogy a kandidált főrabbi ezideig nem nyerte el az alapszabályok által előírt 2/3 többséget.

Rendőrség betozza a tömeget

Amikor az utcán torlódtott tömeg megtudta a szavazás befejezését, mind betódultak a templom udvarára és a szavazás helyisége előtt zajosan követelték a szavazás azonnali folytatását, miközben heves kifakadások hangzottak el a hitközségi vezetőség ellen. A tüngszenvédelem közben parázs verekedésekben

Itt az alkalom olcsón vásárolni! Világvárosi mintára rendezve!

Szálon utáni árak!
Cerna-kestyűből 40% engedményt ad,
Női harisnyát 25 leitől kezdve árusít,
Gyermekszocsknból 30% engedményt ad,
Gyermekharisnyát 15 leitől kezdve árusít,
Gyermektricot-ból 30% engedményt ad,
Férfiszocsknit 16 leitől kezdve árusít,
Csipkéből 20% engedményt ad,
Férfi nyakkendőt 15 leitől kezdve árusít,
Szallagból 20% engedményt ad,
Női fehérneműt, kézimunkaanyagot, fürdőruhát és mindennemű rövidarut augusztus 15-ig hallatlanul olcsón vásárolhat SIPOS-nál. Cluj, Calea Reg. Ferdinand 8. szám. Vidéki rendelést pontosan elintéző, meg nem felelőért a pénzt is visszaadja

is kirobbant, amelyek azonban gyorsan elismultak.

A szavazás eredményének kihirdetése után az ellenzéki párt hívei üdvözlőgásban törtek ki és sokan abcugolták a hitközségi vezetőket. A hatalmas tüntetésre a rendőrség, amely addig tétlenül figyelte az eseményeket, akcióba fogott és irgalmatlanul kibotózta a több mint három ezer főnyi közönséget a templom udvaráról. A lelketlen zsidóverés hatása alatt staféták rohantak a hitközségi irodába Ferund Chaim alelnökhöz, kérve, hogy lépjen közben a verekedés megakadályozása érdekében, de az alelnök ur gondolatai máshol kalandoztak és nyugodtan türt a szemrehányások záporát.

A tegnapi választással, amelyet a választási elnök határozta ellenére véglegesnek kell elfogadni, eldőlt a szatmári rabbi-kérdés első fázisa. A hivatalos álláspont minden hivatalos hatalom ellenére vereséget szenvedett. A választás körül mutatkozó terror-sorozat kiegészítése az a példátlan döntés, hogy a választási elnök néhány nap múlva folytatni kívánja a szavazást. Mint említettük, ilyenmire nincsen példa és precedens e hitközség történetében, de másutt sem. A választásnak ezen erőszakos folytatása, amely csak a kedélyek további izgatására és a választók ürelmével való visszaéléssel egyértelmű, mindenesetre alkalmat fog adni arra, hogy az illetékes körök leszereljék és szabályos utra terehik a hitközségi vezetőség ténykedéseit.

Dr. Stern Mór.

Butoránleszállításra
határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkásait foglalkoztathassuk, ha tehát
olcsó és jó butort
Büsendorfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann
zongorát, pianinót,
akár vásárolni, ne sajnálja az utat
Marosvásárhelyre és tekintse meg
Székely és Réti
butorgyár Rt.
határozott raktárait. Hitelképes egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Marosvásárhelyi **Szanatorium** Hérvény-társaság
felvesz:
Sebészeti, nőgyógyászati, szülészeti, bel- és ideggyógyászati, bőrgyógyász, urológiai, fül-, orr-, gége-, szemészeti és gyermekgyógyászati betegeket. Röntgen, Quartz, Diathermia és egyéb fizikoterapiai kezeléseket.
Napki ápolást díj:
első osztályon 300 lej, másodosztályon 200 lej

Brilliánsait
legjobban
H. Fenyő
óra- és ékszer-üzletében szerzi be
Cluj, Piata Unirii 23.
Dus raktár a legmodernebb óra, ékszer és dísz tárgyakban, valamint ezüst és berndorfi alpackozást evőeszköz nagy választék.
Szofia kiszolgálásért a cég régi jó hírre nevelés garranciát nyújt.

HIREK

Az Új Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti újságok napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc.
Az Új Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Felmentették a vérfertőzéssel vádolt apát. Dési tudósítónk jelenti: Ez év februárjában városzerte nagy iel tünést keltett Todica János désknai bányász letartóztatása. Todica János bányász letartóztatása, Todica ellen akkor vérfertőzés miatt emeltek vádat. A vád tárgya az volt, hogy a bányász saját leánya ellen követett el erőszakot. Szombaton délelőtt tartották meg ebben az ügyben dr. Muresan ehörkötével a törvényszéki tárgyalást. A vádat Popescu ügyész képviselte, a védelmet dr. Pus kás József dési, dr. Giurgiu János kolozsvári ügyvéd látták el. A főtárgyalásra idézést kaptak a vádlott hozzátartozói és anyósa is. Todica János tagadta a terhére rótt bűncselekmény elkövetését és mondta, hogy családi intrika áldozata. Különösen anyósa az, aki mindent elkövetett a muliban, hogy befeketítse. A tettes egy katona volt aki leányát a dési országot mellett pásztortórára csalta és aki azután végleg eltűnt. A leány különben is csak hónapok múltán, amikor az esetet már nem lehetett eltitkolni, mondotta nagyanyja unszolására és aviatól való félelmében, hogy apja követett el ré szeg állapotban erőszakot ellene. A leány mostani kihallgatása alkalmával beismerte, hogy a tettet — aminek most már egy egészséges leánycecse esemő következménye is van — egy ismeretlen katona követte el. Csak az anyós, özvegy Florian Juliana maradt meg makacsul állítása mellett, amelyet azonban csak a szomszédok szö bészédére alapított. A törvényszék dr. Giurgiu védőbeszéde után Todica János felmentette a vád és annak következményei alól. A ügyész felebbezett.

Kiss Ferenc a Süt a nap címszerpében. Tegnap este Zilahi Lajos színművét adták a kolozsvári Magyar Színházban, melynek Sámson Mihályát, ezt a józsi parasztfiúrát ezuttal Kiss Ferenc alakította. Pompás derű, istenáldotta humora és közvetlensége ezuttal teljes fényében bontakozott ki. — A föld közvetlen közelében élő emberek darabosságát, gőgjét és robusztusságát nagy művészettel szö laltatta meg. Késégtelenül nagy szö lalású Kiss Ferenc, talán éppen azért nagy, mert kevés benne a színpadszerőség. Sikere elementaris és fedelhet len volt, de éppen mellette tünt ki az, hogy a kolozsvári Magyar Színház szö bészéi is milyen magas nivót tudnak reprezentálni, ha akarnak. Mihályfi tanítókat csak nagy színész tudia egy mezteleníteni, mint ahogyan ő csinálta. Több Elek tisztelgetése is jó alakítás bizonyítását tette. Kemény örnagva nem hozott különösebb élményt, annál grandiózusabb volt Szentgyörgyi István szö dalkája, mely a darab legművés zisbben megkomponált figurája. Egy ben kiváló nyújtottak Miklóssy Mar git, Laczkó Aranka, Petröczy Alice és Székelyhidy Adrienne is. Izsó is jó volt. Leóvén cigánva olvan kabinet alakítás volt, ami a legnagyobbaknak is dicsőségére vált volna. A közönség

Gyomor- és bélzavarokról. Ét- vágytalanságnál, szorulásnál, fölfu- dásnál gyomorégésnél, felbőgésnél, szédulesnél, homokfájtásnál hányinger- nel 1—2 pohár természetes »Ferenc József« keserűvíz alkalposan kitisztítja az emésztés útjait. Közkórházi jelenté- sekben olvassuk, hogy a Ferenc Jö- zsef vizet meg a fekvő betegek is na- gyon szivesen isszák és általánosán di- cserélik. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

Nemzeti gyásznappá avatják Radics elleni merénylet évfordulóját

Zágráb, aug. 11. Ma délelőtt a zágrábi városházán gyászünnepélyt tartottak Ra- dics emlékére, ahol Meyer alpolgármes- ter tartott emlékbeszédet. A beszédben

az alpolgármester hangsúlyozta, hogy a szkubstina merénylet dátumát, június 20-át hivatalosan is nemzeti gyásznappá fogják tenni.

Épült új Kolozsvár

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 11. Az Új Kelet tud.) A Kolozsvár városi taná- csa által programba vett városfejlesz- tési munkálatok már megkezdődtek és a nagyarányu terv, amely hivatva lesz a még mindig súlyos problémát jelentő lakáskérdést megoldani és Kolozsvárt nagy várossá fogja fejleszteni, a meg- valósulás stádiumába került.

Tuifli Richard helyettes polgármes- ter, a nagyarányu munkálatok irányí- tója, aki számos akadályt legyőzve el- tére hogy a műszaki osztály nagystíli terveit a fölföttes fórumok elfogadták, ma délelőtt körsétára hívta meg a sa- ró képviselőit a munkálatokszinhe- lyére.

Több száz holdas beépítendő terület közvetlenül a sporttelep mögött kezdő dik és átszeli az ujonnan épült fasort, amely a sétány főútjába torkolódik s amelyet pár hónappal ezelőtt Mihályi Ti vadarfasornak neveztek el. A fasor a Kétvízköznek nevezett külvároson halad keresztül és nyilvánvesen fut ki a Csikos-telep, ahol körutat képezve megkerüli a 15 holdas telepet, amelyen az állandó mintavásárt fogják elhe- lyezni.

Megkönnyítik a két part közötti közlekedést

Közvetlenül a sporttelep mögött vas hidat terveznek felépíteni gyalogjárók számára, hogy lehetővé tegyék a Két- vízközötti lakosságnak, hogy könny- nyebben közlekedhessenek a Donath- és a volt Rákóczi-úttal. Ettől a híd- tól mintegy 200 méterrel felőbb fogják felépíteni a teherforgalom lebonyolítá- sára szükséges vashidat, amely a To- rökvárási egy a Monostori-útba torko- ló sugárral fogja összekötni.

A csatornázási munkálatokkal egy- idejűleg megkezdik a befásítási mun- kálatokat és a Törökváras, valamint a gazdasági akadémiának a Szamos kö- zött elterülő 100 holdnyi területének felparcellázását. Már ezidre is ezer parcella van kiosztva állami és köz- igazgatási tisztviselőknek, ezenkívül még ötszáz, egyenként 500 négyzetmé- teres parcellát fognak kiosztani.

Új Kolozsvár: Kertváros

A városi kölesön effektuálása után természetesen meg fognak kezdődni a nagyarányu építkezések, melyeknek következtében a Donath-út és a Csí- kos-telep között fel fog épülni az új Kolozsvár. Szébbnél-szebb villasorok fogják alkotni ezt az új városrészt, a mely nemcsak a lakásminériákat fogja egyesapásra megszűntetni, de új feilő- dési perspektivákat nyit meg Kolozs- vár számára.

Eldölt a Rudolf-úti vashíd árleítésé

Itt említjük meg, hogy a városi ta- nácsnak a Rudolf-úti hidra hirdett ár- leítésnek ügye már eldőlt. A belügymi- niszterium javaslatára a vállalkozók egységes ajánlatot terjesztettek a váro- si tanács elé, amelyet az nvert el, aki ebből az egységes árajánlatból a legna- gyobb rabattot kínálta fel. A hid fel- építésével Tibériu Eremia ismert buka resti vállalkozót bízták meg, aki 11 százalékos rabattal és félmillió lejes árajánlatával megverte az árleítést.

egész estén át melegen fűnnepte Kiss Ferencet és mellette minden elismerést megérdemlődrmai együt- test.

Orvosi hír. Dr. Wertheimer Men- del szülész-nőgyógyász Bécsből liaza- érkező, rendelését újból megkezdte Str. Regina Maria 48. sz. alatt d. e. 11 --12 d. u. 3—5 ig.

Wier erbitten hiermit wiseren Ver- treter Herrn Aron Lichtenstein in sei- ner Mission zu verhelfen und mit allen Möglichenkeiten zu unterstützen.
Die Zeitung der Gewerbe Jeschiva Ictod.

Bicsad-fürdő nyitva június 1-től. Elsőrangú orvosi szaktekintélyektől ajánlva a gyomor, bél, gége, hurutos megbetegedése, gyomorfekély, vese stb. bajoknál, ivókura, meleg ás- vanvíz és szénsavas fürdők, hideg víz gyógymód és inhalátorium. Strand- fürdő! Állandó fürdőorvos. Diétás konyha, olcsó árak. Prospektust küld a fürdőigazgatóság. Vasut, posta, táv- irda, helyben. Cim: Baile Bicsad, jud. Satmar.

Hirdessen az Új Keletben

Hozományáról mi gondoskodunk,

ha férjhez adja leányát, kössön **hozománybiztosítást!!**

Új rendszerű, nincs aránylagos fizetés, nincs csoport **DANUBIA**

román általános biztosító részvénytársaság **Timisoara, I. Bul. Ferdinand No. 5.** Kérjen ingyen ismertetőt!

SPORT

Az országos uszóbajnok- ságok versenyei

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 11. Az Új Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt a strand fürdő medencéjében játszódik le a nyári szezon legfontosabb sporteseménye: az országos uszóbajnoksági verseny. Ennek a versenynek az ad különösebb érdekes- séget, hogy a bajnoki versenyyel egyide- jűleg zajlanak le Amszterdamban is az uszóbajnokságok és így a mai verse- nyeken alkalom nyílik annak megállapi- tására, hogy a román uszók hogyan sze- repelhetnek a nemzetközi versenyeken. A vízipólomérkőzések iránt az Amszter- damban lefolyt rettenetes küzdelem után általános az érdeklődés és máris meg- állapítható, hogy a világbajnokságok reklámja közönséget szerzett az uszó- sportnak.

A versenyek vasárnap délelőtt 10 óra- kor kezdődnek a következő sorrend sze- rintti programmal:

1. 100 méteres gyorsuszás
2. 200 méteres melluszás
3. 100 méteres hölgy gyorsuszás
4. 400 méteres gyorsuszás
5. 100 méteres hátuszás
6. 100 méteres hölgy melluszás
7. 3x100 méteres vegyes staféta
8. 800 méteres uszás
9. 4x100 méteres gyorsstaféta
10. Műugrás
11. Küületeközi vízipólomérkőzések.

A verseny zsűrijében és a rendezőgar- dában legkiválóbb sportembereink fog- lalnak helyet és így a bajnokságok sima lebonyolítása is biztosítva van.

A kolozsvári egyetek közül a KAC és az Universitatea komlett gárdájukkal a Haggibbor csak néhány versenyzőjével indul és pedig a 100 m. sprintben indítja, März Istvánt, a 100 m. női sprintben Hecht Évát, a 100 m. női melluszásban Rosenfeld Pirit és Deutsch Dusit. A szak osztályvezetéség felkéri az uszókat, hogy fél 10-re jelenjenek meg a strandfürdő- ben.

Universitatea—Haggibbor komb. Ma délután 6 órai kezdettel a városi sportte- lepen a két fair játékaról ismert kolozs- vári kombinált csapatai találkoznak. A mérkőzésnek az ad érdekességét, hogy a Haggibbor kapuját Rosenfeld Feri, a csapat nagy futball-karriért befutott régi kapusa fogja védeni.

KMSC—Juli. A két munkás-csapat első találkozása Lupényban fog lezajlani. A papírfornák alapján a Julinak nagy gólarányban kell győzelmet aratnia ko- lozsvári ellenfele fölött, de meglepetések itt sincsenek kizárva.

A RMS Szamosujváron. A kolozsvári RMS újjászervezett és néhány ujonnan leigazolt játékosal kiegészített csapata vasárnap Szamosujváron játszik a ko- lozsvári csapatoknak már sok meglepe- tét szerzett Spartával.

Kerékpárverseny a városi sporttelepen. Vasárnap délután 4 órakor a városi sporttelepen a Romania kerékpáros csapa- ta mérkőzést tart a CFR csapatával.

Elmarad a Hungária—NAC találko- zása. Az a rendkívüli buzgalom, amellyel az FSSR bukaresti központja a román sportot minden jótékony külső hatástól el akarja zárni, ismét odavezetett, hogy az utolsó percig bizonyosnak hitt Hun- gária—NAC találkozást a beutazási en- gedély hiányában elhalasztották. Ezen a héten ez a második eset, hogy külföldi csapat belöldi szereplését megad- lyozták. Ugyanígy járt a szegedi Eüsty is, mely két nagyváradi mérkőzés után kénytelen volt brüszkül megsze-áni turnéját, mert a központ bevonta a ta- zási engedélyét.

Román, angol, francia, német, ma- gyar, olasz, szláv fordítások. — velek, kérvények, periratok, tudó- mi cikkek stb. Másolások sokszorú- tások, Dr. Mandel fordító-iroda Cluj, Str. Ratiu (v. Köös-ú.) 3. szám. Tele- fonos, műszaki, közgazdasági, irodai fon 831.

Közgazdaság

Uj dollárbankjegyek kerülnek forgalomba

Más színűek és sokkal kisebbek lesznek az új dollár-bankjegyek, amelyeket szinte lehetetlen lesz hamisítani

Cluj-Kolozsvár, augusztus 11. New-yorki jelentés szerint az amerikai Egyesült-Államok rövidesen új bankjegyeket készítenek forgalomba hozni, amelyek nehezebb lesz hamisítani. Az egydollároson rajta marad Washington arcképe, de a rajz más lesz. A bankjegy hátlapján csak az »ONE« szó lesz nyomtatva nagy betűkkel. A 2 dollároson Jefferson arcképe lesz, a hátlapján pedig az elhunyt nagy amerikai államférfi egykori rezidenciájának és jelenlegi nyugvóhelyének, Monticellonak a metszett rajza. Az 5 dollárosra Hamilton arcképet nyomtattak, a hátlapon pedig a pénzügyminisztériumi palota, a Treasury Department lesz látható. A 20 dolláros bankjegyen Andrew Jackson, a hátlapon a washingtoni Fehér Ház képe lesz. Az 50 dollároson Grant elnök és a Capitolium, a 100 dollároson pedig Franklin és az Independence Hall palota lesz látható.

Az 1 dolláros kivételével az összes bankjegyek hátlapján tehát épületrajzok lesznek. Ezzel akariák megakadályozni, hogy az 1 dollárosból egy, vagy több zéró hozzáraizolásával magasabbértékű bankjegyeket lehessen hamisítani. A 100 dollárnál magasabb értékű bankjegyek hátlapján csak ornamentikai díszítmények lesznek, hogy ezáltal is lehetetlenné tegyék az alacsonyabb értékű bankjegyekből magasabb értékű címletek hamisítását. A közhírnök meg fogja tanulni, hogy az a dollárbankjegy, amelynek hátlapján épület van, nem lehet 100 dollárnál magasabb értékű.

Az 500 dolláros bankjegyen Mc-Kinley, az 1000 dollároson Cleweland, az 5000 dollároson Madison, végül a tízezerdolláros bankjegyen amelynek értéke lejtve átszámítva, több, mint másfélmillió, lej, Chase arcképe lesz látható.

Az új bankjegyek lényegesen kisebbek lesznek azoknál, amelyek jelenleg forgalomban vannak. Egy új dollár-bankjegy még kétharmadnyival vagy még kevesebb lesz a mostaniakkal szemben. Megváltozik a bankjegyek papírja is. Az új dollár-bankjegyek papírjávága 75 százalékból lenből és 25 százalékból pamutból lesz előállítva és az egész papír felületén finom, színezett, selvenszál lesz elszórva, úgyhogy a bankjegyek hamisítása valóságosan lehetetlen lesz, illetve csak az lesz képes a bankjegyeket hamisítani, aki na-

gyon drága, speciális gépekkel rendelkezik.

Végül említjük a bankjegyek hátlapját annyira jellemző sárga színt, amely azt jelentette, hogy az ilyen szímmel ellátott bankjegyeket az Egyesült-Államok arannyal garantálják. Tekintettel arra, hogy ma Amerika bármilyenféle bankjegyének megvan a 100 százalékos biztos fedezete, ezt nem kell külön is kifejezésre juttatni a bankjegyen. Az új bankjegyek nyomása az előzőhöz hasonlóan fekete, a hátlapon pedig zöld lesz.

Országos vásár Zsibón. Hivatalos közlés szerint Zsibón augusztus 10-án és 17-én tartják meg az országos vásárt.

Újabb 100 millió csőd a regáli piac. Bukaresti tudósítónk jelenti: Az egyre súlyosbodó gazdasági válságnak a régi királyságban újabb áldozata van. Csaknem 100 millió passzívával összeomlott a buzăui Stoski-Testvérek varrógép, keréknár és technikai üzlete. Az összeomlás közvetlen oka az volt, hogy a cég éveken keresztül havi 2 millió lejt kitevő kamatot volt kénytelen fizetni hitelezőinek. A Stoski-Testvérek cég összeomlása óriási feltűnést keltett az egész országban.

A Creditul Industrial veszi fel a 12 millió dolláros olasz kölcsönt. A Banca

Azon fény,
hogyan
Valódi Franck kővédarólóval
a legjobb és a legfinomabb bakkeve pótlék,
senkisé nem másíthatja meg.

Finom ízű és a tisztasága nagy ki-dőssége pedig elő-nyös használatért szavatol
De
Valódi Franck kell legyen. Bizto-sítékul szolgál ha a csomagocskák a kővédaróló véd-jegyével vannak ellátva.

REINRICH FRANCK SÖHNE S.A.B. BUCUREȘTI-BRAȘOV

Nacionála igazgatóságának legutóbbi ülésén, amelyről már beszámolt az Új Kelet, a lejárfolyam alakulásának, valamint a devizatartalék szaporításának kérdésén kívül tárgyalás anyagát képezte a Banca Comerciala Italiana által felajánlott 12 millió dolláros kölcsön is. Ezt a rövidlejáratú kölcsönt, amely 8 százalékos kamatokkal együtt december 31-ig visszafizetendő, a Creditul Industrial veszi fel, hogy megfizesse a Banca Natională-nál fennálló tartozását. Érdekes, hogy a Banca Natională legutóbbi heti jelentésében az állam által letétbe helyezett kincstári bonok összege a tartozik rovatban is szerepel, még pedig 6 milliárd 123 millió lej, holott eddig ez a tétel csak a követel rovatban és az átmeneti tételek között szerepelt. Az átmeneti tételek összege ezáltal a mintegy 10 milliárd 500 millióról 4 milliárd 660 millióra csökkent. Ezzel szemben a jegyintézetnél fennálló állami értékek összege 4 millióval 825 millióra emelkedett. A bankjegyforgalom ugyszólván változatlan, vagyis az új bankjegyek kibocsátása még nem kezdődött meg.

Amateurok, fényképezészek!
Fényképezési cikkeket a legolcsóbban
BERNAT
pap Áruházánál, Piața Unirii 29. sz. alatt
szerezhetik be.

Nagyobb temesvári iparvállalat jól bevezetve, nagy vevőkörrel, tetemes kész- és nyersáruraktárral, egyéb elfoglaltság miatt, tőkevel vagy garanciával rendelkező kereskedő
cégtársat keres
Megkeresések „Rbt 1535” jellege alatt Rudolf Mosse S. A. hi. detést irodához, — Timișoara I. Str. Mercy 2. alá keretnek

A CLUJI
TACAMUL
ezüstárugárban
készült
minden darab evőeszköz és dísz tárgy ezen gyárjellel van ellátva.

800-as finomság!
Gyártmányaink minden jobb eszközletben megrendelhetők. — Vizonteladónak: „TACAMUL” Ezüstárugár, Cluj, Strada N. Iorga 11/A
Telefon 4-82. Sürgőnycim: „Tacamul”

Megnyit
BLANARIA VIENEZA
Bécsi Szőrméáruház
Andrei Fărcas
Cluj, Piața Unirii 33. sz.

TÖZSDE

DEVIZAK	Kolozsvár	Valutapiac 1928 augusztus 9 (Radar)							
		Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3175-3178	—	—	49250	3170	1104125	13340	64960	192525
Newyork	16340-16475	5194750	5194750	2550	1640	57333	70875	3375	—
Loucon	80-800.0	252187	252182	15420	80050	24437	2441	10286	4855075
Paris	64-66	208050	2030	—	46	224150	2771	12193	39075
Milano	863-865	27115	27170	13380	863	3002	3708	1763750	52325
Prága	488-489	153925	153925	—	49	1639.0	210037	—	29625
Budapest	2875-2876	90.50	9056	—	2876	—	12347	58825	—
Belgrad	—	91280	91280	—	290	10775	124525	5929	176
Eukarest	—	316	316	1560	—	318	4387	205750	61
Varo	—	5820	520	—	185	6430	7947	37837	—
Bécs	2325-2328	73850	73250	—	2328	80250	—	47612	—
Berlin	3340-3341	12386	12385	—	3935	1367625	16892	80425	—

Száz lej árfolyama Zürich (uro) 316, Paris 1560 Budapest 34850, Bécs 431, Prága 2053

különlegesen berendezett
képeretező, aranyozó
műhe y. Ovál, kerék és Blonduel keretek minden méretben
es kivételesen **Somlyai Mihály** Cluj, Str. Iulia Maria 7.

Panama tisztítás
Giprai tisztítás
„IDEAL”
Műhe lapuzem, Cluj, Regele Ferdinand 8.
Mélyen lezállított árák
Barco- és Panama-modellek
Férfi és női kalapok formálása, alakítása
a legújabb divat szerint 24 óra alatt
avíri árában

Villanyszerelés
modern kirakóvilágítás, fényreklámok
„Constructio”
Cluj, P. Unirii 32. — Telefon 83.

Hismasters gramofon
Marosvásárhelyen, Révész Ernő

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Vasárnap délután 6 órákor: Mesék az íróképről. (Operette-ujdonság, mozi helyárrakkal. Szám: 396.)

Vasárnap este 9 órákor: Mersz-e Mária? (Operette-revü ujdonság új szereposztással: Betegh Béával, Kun Magdával, Farkas Lilivel, Tompa Bélával, Ilász Aladárral. Szám: 397.)

Hétfőn este 9 órákor: A fenevad. (Csak felnőttek számára szolgáltat ki jegyet a pénztár! Spanyol bohózat, Kosztolányi fordításában. Poór Lili főlépésével. Mozi helyárrakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lejes helyárak. Kezdeté kivételesen 9 órákor. Sorozatszám: 398.)

Kedd: Csókheregno. (Operette-ujdonság, nagyon olcsó mozi helyárrakkal. Pintér Böske vendégjátékával. Sorozatszám: 399.)

Szerda: Nem nősülök (Ujdonság. Poór Lili, Kun Magda fellépésével. Nagyon olcsó mozi helyárrakkal. Sorozatszám: 400.)

Csütörtök: Fifi. (Operette-repriz. Betegh Béával, Farkas Lilivel, Tompa Bélával. Sorozatszám: 401.)

Péntek: Nincs-e elvámolni valója? (Párisi bohózat-repriz, nagyon olcsó mozi helyárrakkal. Csak felnőtteknek. Sorozatszám: 402.)

Szombat: Májusi muzsika. (Operette-ujdonság, először. Sorozatszám: 403.)

Vasárnap d. u. 6 órákor: Bob herceg. (Mozihelyárrakkal. Sorozatszám: 404.)

Vasárnap este 9 órákor: Májusi muzsika. (Operette-ujdonság másodszer. Sorozatszám: 405.)

Hétfő: Májusi muzsika. Harmadszor. Sorozatszám: 406.)

Kedd: Májusi muzsika. (Negyedszer. Sorozatszám: 407.)

Divatlapok

az őszi és téli szezonra megérkeztek és olcsón kaphatók

Király János

könyvkereskedésben, Főter 15. Cluj (Plebánia épület)

A színházi iroda hírei:

Most jár az új jelentkezéssel köt bérletet a színház. Pénteken, e hó 10-én lejárt a tavalyi bérlet előjoga. A tavalyi bérlet 95 százaléka megtartotta helyét a jövő évadra is, igen kevesen mondták le, akiket ebben elháríthatatlan akadályok gátoltak.

Most már a titkári iroda rendelkezésére áll az új igénylőknek. Akik tehát tavaly nem bérlettek, de a jövő évadban bérletet akarnak, fánadjanak a titkári irodába.

A bérletkötelezetet e hó 20-án zárják, és a bérletfolyamatos előadások szeptember 1-én programszerűen meg fognak kezdődni.

Májusi muzsika. A jövő hét szennázója egy új operettének a premiérje lesz. Az új operette címe: Májusi muzsika. Szerzője: Farkas Imre, akinek Kolozsvárott igazán nemes száiksege külön beajánlása. A Májusi muzsika premiérje a jövő hét szombati estjén lesz. Négy egymásutáni estén kerül színre az új operette.

Mozihelyáras esti előadások. A jövő héten négy napon olcsó helyáras esti előadás lesz. Hétfőn a Fenevad című nagyo-

NAVIGAZIONE GENERALE ITALIANA

GENOVA

Dél-Amerika felé:

A világ leggyorsabb és legnagyobb gőzöseivel

DUILIO

24.000 tonnás

Irdul Génából 1928 aug. hó 30-án. Érkezik Buenos-Airesbe 1928 szept. hó 13-án.

GIULIO CESARE

27.000 tonnás

Irdul Génából 1928 szept. hó 19-én. Érkezik Buenos-Airesbe 1928 okt. hó 4-én.

DUILIO

24.000 tonnás

Irdul Génából 1928 okt. hó 11-én. Érkezik Buenos-Airesbe 1928 okt. hó 25-én.

A hajót csak 14 napig tart.

A III. osztály 2, 4 és 6 személyes kabinokkal van ellátva.

Utazási költség Romániából New-Yorkba az összes visumokkal együtt csak Dollar 100.

Egyenes vonal Kuba, Mexico, Peru, Cille, Ausztrália felé.

A vasuti ut a kikötőig kizárólag gyorsvonaton történik és csak 40 óráig tart.

Minden felvilágosítást díjmentesen szolgát fiókunk:

GATTORNO S. A. R. TIMISOARA Str. BONNAZ 20.

Észak-Amerika felé:

A modern felszerelésű luxus-gőzöseinkkel

ROMA

33.000 tonnás

AUGUSTUS

33.000 tonnás

COLOMBO

12.200 tonnás

Az óceánut csak 8 napig tart.

gón ötletes, finom és kacagtató spanyol bohózat kerül színre a Kosztolányi Dezső mesteri fordításában, a fő női szerepben Poór Lilivel. Ehhez az előadáshoz csak felnőttek számára szolgáltat ki jegyeket a pénztár. Kedden este a nagy-sikerű Csókheregno című operette-ujdonság kerül színre ugyancsak mozi-helyárrakkal s a Pintér Böske vendégjátékával. Szerdán este Szemes híres vigjátékát adják, a Nem nősülök-öt s ehhez az előadáshoz is mozi helyárrak érnyesek. Végül pénteken este a legszemlemezőbb párisi bohózat, a Nincs elvámolni valója? kerül színre szintén mozi helyárrakkal. Mindezekre az előadásokra előre meg lehet váltani a jegyeket.

Fifi. A modern francia operette-írás felülmulhatalan gyöngye, a Fifi kerül színre csütörtökön este új szereposztással és új betanulással.

Kérjen minden útt

Borszéki ásványvizet

Vezérképviselőt

Klein
Samu, Cluj,
Calea Gen.
Dragalina 27

Hölgyek figyelmébe!

Utazásom ne telejtsek el masikkal az „Experato”

kézi írógép készítőket.
Pr. ktus, szellemes tálmány. — Gyönyörű zselés. — Döntő. — Kapható **Rozsa Royal** drogeria, Cluj, Főter 26. — Ugyanitt **LEUCOPETRA** a leghíresebb és legújabb havkötő

Német-magyar gép- és gyorsírógépek, újság- és levelezőgépek, újság- és levelezőgépek, újság- és levelezőgépek. Szív s megkereséseket „Periekt” jelgére kiadoba.

Tanárnőt, esetleg tanítónőt keresek két leánygyermekem mellé a jövő tanévre. Több gyermekem nincsen. A kisebbik leánykám a debreceni polgári iskola harmadik osztályára készítő elő Magyar nyelvű vizsára. A nagyobbik 13 éves, levizsgázott már a gimnázium negyedik osztályáról. Továbbképzendő általános ismeretekre. Főleg német- és francia nyelvre. Vizsgázás nélkül. A gyermekek zongoráznak. Ezért a zongorázni is tudók előnyben részesülnek. Minden igényt feltüntető levelheli ajánlatot kérek. A pályázók levelének egyszerű másolatával, fényképpel s az eddigi működésének a közlésével, Dr. Jakobovits Emánuel avocat in comuna Săcueni, Judetul Bihor.

Periekt mérlegképes könyv- és magyar-német levelező, kitérő referenciákkal, szombat megtartásával, állást keres. Szív s ajánlatokat „Könyvelő” jelgére a kiadoba kérek.

Mérlegképes portekti nőien könyvelő, három nyelv tudással, szombat megtartásával, állást keres. Szív s ajánlatokat „Könyvelő” jelgére a kiadoba kérek.

Könyv- és papírkereskedés, könyvnyomda, temetkezési vállalat, jótételező vállalat vidéken elkötözés miatt eladó. Megkereséseket „Biztos egzisztencia” jelgére a kiadóbavatal továbbit, 850

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Lekeisebb apróhirdetés 3 lej. Álláskeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetéseket díja előre fizetendő jelleges levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési árak díja 250 lej. előfizetőknek 150 lej.

Cipészek! Kérjék a „parvagyész” jelgére a kiadoba kéretnek. —

Cipőhírem készítésére megtanított gyakorlati uton, felelősséggel. Megkereséseket „parvagyész” jelgére a kiadoba kéretnek. —

Cipészek! „IDEAL” vegyanyag minden bőrüzletben kapható ingyen mintát küld **Stern** Miklós, **Oradea** Strada Petru Rares No 1-a.

Joghurt

(Bulgár aludtje) Kitérő élvezeti cikk és anyagcsere szabályozó tejkészítmény. Készíthető az egész országban az **EGGER**-féle joghurt-Fermentből. Egger & Co vegyészeti gyár, Cluj

Fényképész segédet keresek, aki a fényképezést minden ágában teljes jártassággal bír, ugyszintén külső felvételekben is. Foto „Carmen”, Braşov, Str. Princ. Carol 31.

500.000 lei tökével rendelkező autorizált könyvelő, levelező, nagyobb kereskedelmi vagy iparvállalatnál állást keres, esetleg betársulna. Leveleket „Record” cégnygár, Dej, továbbit. 866

Aki június 9-én Retegen felöltöztet felcsérelte, jelentkezzen a kiadoba. 872

Dadóg, halonéma, hadaró, pöszbeszedő stb. beszédhibákat sikerrel kezlek. Cluj, Str. Matei Basarab No 7. Kolumban Károly gyógypedagógiai tanár.

Zongora kitérő állapotban levő, helyszük mi t, azonban eladó. Muzeumu. 4., ajtó 2.

Gyermekkosci

és játékaru gyár azonnal szállít a legolcsóbban gyermekkosci, gyermekbiciklit és hajtáryakat **Matta Iános** Oradea, Str. Anonima No 11

Első liceumba iratkozott diák mellé, román, német, francia nyelvben perfect 6-7 liceumistát vagy egyetemi hallgatót (vagy hallgatót) keresek teljes ellátás ellenében szeptember 15-től Vallásosság előny. — Gyártás Dezső, Cluj, Calea Reg. Ferd. 70. 852

Teljesen gyakorlati ügyvéj-lőtet vagy ügyvédet keresek irodavezetőnek. — Id. Porgida Lajos, Szatmár. 8-3

Schönes **Mein** von einem berühmten ist billiger zu verkaufen. Fein, Oradea. 844

Kunwald

Cluj, Str. Vlahuţa (volt Boljai-u.) 3. Telefon 1-47 szám

22 év óta fenálló vidék detailfizet, fővonalon, nagy vevőkörrel, tökéhiány miatt társit keres. Lehetőleg szakember vagy termelőtárs, aki bizományi alapon árut obajtana elhelyezni. Cím „500 ezer lei” a kiadoba. 859

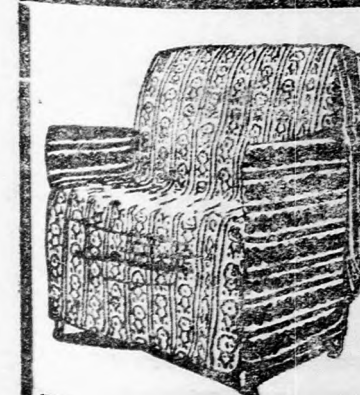
Eladó egy filodendr, egy posztó téli kabát, jó állapotban levő kárpatok s több értéktárgy. Erdekldőni lehet **Matta Iusnál** Str. Scurtă (Kurta-u.) 7. al tt.

Kiadó kertre nyíló, olcsó, butorozott szoba. Rosenfeld, Iestő Petőf.-u. 18

Irodák részére nélkülözhetetlen butordarab

Nappal szék éjjel ágy

Pr. ktikus, kényelmes és elegáns — Teljesen féregmentes. **1500 leittől már beszerezhető.** Medgyessy Ferenc autogen hegy, Cluj, Calea Decebal No 74.

ok,
ek!
AT
sz. alatt
k be.

vári
alat
evőkörrel,
uraktár-
g miatt,
rendelhező

rendezett
anyozó
keretek min-
ály
lutia Maniu 7.

Giparai
tisztatás
Ferdinand 8.
11 órák
modelltek
sa, alakítása
24 óra alatt

elés
nyreklámok
tio”
Telefon 83.

omofon
vész Ernő

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

Utóbb azonban hallottak festvéreik szonvedéseiről és Spanyolországból való kiűzetésükről és az emlékezés forgószél módjára száguldott végig rajtuk. Ha aztán néhány türelmetlen ember kérdésködni kezdte, hogy mit látott Nissim saját szemével, azonkívül amit hallomásból tudott, úgy a szicíliai tolmácsolása utján még csodásabb dolgokat tudtak meg. Nissim két évvel ezelőtt indult el Dsidából urával, Szár Reubenivel, három nap és három éjjel voltak a tengeren, akkor etiópiai földre, Cuakinba érkeztek, ahonnan fáradtságos karavánmenetben egy előkelő arabnak, Omár Abu Kamylnak a társaságában Etiópia királyának Amrahnak az udvarába érkeztek. Itt az hónapok át tiszteletteljes vendégnégy gyönyörű rabszolgát és rabszolgatársat élveztek. Egyszer Szár Reubeni nőt kapott a királytól ajándékba, de tisztelettel visszaküldte őket azal, hogy ő jámbor, aki sokat imádkozik és bőjtöl és nem engedti szabadjára gonosz ösztöneit. A király nagyon megharagudott rá, hogy megvetette ajándékát és a Szárnak a királynő védelme alatt, akinak különös kegyében állott, menekülnie kellett. Látta aztán még számos királyi birtokait a Nilus mentén, Algsal országát, ahol Abu Akraw uralkodott, továbbá Dongolát és Charbi, ahol Ozmás sejk üdvözölte őket és urát pálmaborral és két ifju oroszlanul ajándékozta meg. Ezeket az oroszlanokat a Szár később az egyiptomi szultánnak ajándékozta. Kairóban is voltak és innen a Szentföldre zarándokoltak, mely az izraeliták uralma alatt senyved. Kairótól kezdve már két tanúja volt mindezeknek a csodáknak, mert most már a szicíliai József is velük tartott. Gázán keresztül Hebronba érkeztek, ahol a Szárt nem lehetett visszafartani, hogy le ne szálljon a Machpela barlangba, ahol Ábrahámnak és családjának a teteme nyugszik. Erre a cselekedetre évszázadok óta senki sem vállalkozott, csak egyszer Omár szultán parancsára próbálkozott meg vele négy arab ör, akik közül három rögtön szörnyen halt, a negyedik pedig három napra elvesztette a szavát. Mikor ez az ör újból beszélni tudott, a következőket mesélte: Hat szőnyeggel borított nyugágyon, melyet könyvekterosek vesznek körül, fekszik a három ösátya, Ábrahám, Izsák és Jákob és feleségeik Sára, Rebeka és Lea fölöttük pedig olyan erős fény tündökölt, mint a nap és az egész barlangot füstölök erős, édes illata tölti be. A mi faklyáink kialudtak és lent mégis minden nappali világosságban uszott. De amikor mind a négyen Rebeka fekvőhelyéhez közeledtünk, Izsák ekvőhelyéről olyan hangosan és rettenetes erővel szólt ránk egy hang, hogy mi moztulatlannul állva maradtunk és elvesztettük eszméletünket...

„És mit látott Szár Reubeni a barlangban?” nevetett valaki a sokaságból, aki nem hitte el az egész történetet.

A szicíliai ezt is tudta. A hallgatag Szár nem mondott ugyan el neki semmit, de ő mégis megtudta urának egyik vendéglátó gazdájától. A sziroknál három bebukolózott aggastyán ült, mikor az ur belépett. Megkérdezte tőlük: kik vagytok? Ők azt felelték: Add hírül az izraelitáknak, hogy őrítsék ki az országot, hogy gyermekeink beköltözhessenek. Az ur erre azt válaszolta: És ha nem hisznek nekem? És a három aggastyán erre: Mondd, hogy Ábrahám és Mózes, Amrán fia és Illés próféta paransolták ezt neked.

Voltak olyanok, akik meggyőzve hallgattak. Legtöbben azonban fejüket esóválták. Mindenestire szívesen hallgatták a „mesemondókat”, ahogy őket nevezték. Meghívták magukhoz a szolgálkat, hogy még többet hallhassanak. De ők visszautasították a meghívást. Ez tilos nekik. És nem is szabad tulsokáig elfaradniok hazulról. Az ur nagyon szigorú. Annál mohóbban hallgatták azt a keveset, amit bevásárlásaikkal alább az uccán ki lehetett csalni belőlük. Nemsokára megtudták azt is, hogy Szár Dávid Jeruzsálemben is

30

volt és a szent városban való belépésekor a templom fürdőjében egy tiszta forrás fakadt fel és hogy a tanácsúaz ormán levő félhold, mely egyébként nyugat felé néz, hirtelen keletre fordul.

Mikor hírt adtak erről a jeleiről az urnak, nem mondták mást, mint a következő szavakat: „Elérkezett az idő és közel van a vég”.

3.

A szombat beálltakor, péntek estefelől, egy aggastyán mély meghajlással kérdezte Reubeni előszobájában, hogy bejuthat-e az urnához és meghívhatja-e őt a szent nap tiszteletére magához ebédre.

Mialatt a szolgák azon tanácskoztak, hogy zavarják-e feleletért a belső szobában tartózkodó urukat, már egy második, fiatal, nagyon élénk, simára borotvált arcú férfi is igyekezett a lépcsőkön felfelé. Castilin Mózes vagyok a festő és azonnal beszélnem kell uratokkal”. Azzal elhaladt a szolgák mellett, felszakította az ur szobájába vezető ajtót és belépett.

Reubeni mintha észre sem vette volna. Az ablaktól legtávolabb eső szögletben ült, könyökét combjára támasztva és arcát tenyerébe fektetve.

Castilin a látványtól meglepetve állva maradt az ajtó mellett. Onnan nézett szét helyke és kíváncsi pillantásokkal, majd közelebb lépett, majd távolodva a faltól, mintegy vizsgálta a képet, amit a magába merült ember nyújtott. A nyitott ajtón át ezenközben az aggastyán is belépett. Ő alig mert felpillantani, egyre mélyebb meghajlásokkal közeledett. Alázatos testtartással maradt állva az ur előtt, anélkül, hogy meg merne volna szólítani. Fehér hajlincsei közben szinte a földet érték.

Dávid Reubeni felnevelt. Hosszu, dus, fekete szakállából és sűrűn benőtt arcából napsütött, barnásfekete, egészen kiskikádott arcából, melynek egy izma sem rándult meg, csak nagy, fekete szemei villogtak vadul. Egy ujmozdulattal, a nélkül, hogy karját mozdította volna, magához hívta a szolgáját. A Szár fülébe sugott valamit.

„Az ur azt kérdi, hogy ki vagy?”, fordult az öreghez a szolga.

„Egy zsidó vagyok”.

A beszéd továbbra is a szolga közvetítése után folyt. De egyre gyorsabban és végül már úgy, hogy az öreg az urnak a kérdéseit, aki ép oly idegenszerűen beszélt héberül, mint a szolgája, közvetlenül megértette és Reubeni sem hallgatott már a feleletek fordítására.

„Ki mondta neked, hogy én zsidó vagyok?”

„József, a te szolgád mondta nekem, hogy te jó cselekedetek hírnöke, selisch micvah vagy?”

„Hogy hívnak?”

„Elchanan”.

„És apád neve?”

„Seew Obadja Saragossi”.

„Tehát nem vagy velencei?”

„Családom Aragoniából származik. Rokonaim sincsenek itt”.

„Menekülő vagy?”

„Ugy van, ahogy mondom”.

„Ismered-e Jákob Ben Sámuel Mantinót, a grónt?”

„Minden zsidó tudja Velencében, hogy Mantinó kicsoda. De nem vagyok rá méltó, hogy személyesen ismerjem”.

„És rabbi Chalfont, az orvost?”

„Szintén nem”.

„És rabbi Maclachot, az előlátót és rabbi Chiját?”

„Őket sincs szerencsém személyesen ismerni”.

Reubeni megállott, elhallgatott. Egy idő múlva keményen rákiáltott az öregre: „Mit akarsz?”

Az öreg dadogott felindultságában: „Meg akartalak hívti szegényes asztalomhoz — mivel illő, hogy a szombatot ne töltsé egyedül az ember — és hogy részesüljenek a megváltásban és a kegyben egy olyan jámbor szomszédsága által, mint Ön”.

Fordította: dr. Hamburgné Becski Irén

„Nem”, felelte Reubeni mereven és nyugodtan. „Hozzad nincs küldetésem, Elchanan”.

Megszégyenülve lépett vissza az öreg, de nem hagyta még el a szobát, ott maradt, áhítatosan az ablakhoz támaszkodva, mintha a most halott szavak mélyebb jelentésén töprengene.

„És mi a te kívánságod?” fordult az ur tolmácsa utján a festőhöz, aki még mindig a fal mellett állott, de most már azt a papirtekercset, melyet eddig a hóna alatt vitt, kiterítette és gyors vonásokkal egy rajz vázlatát vetette rá. Ezenközben elégedetten ingatta fejét, nevetett. „Nagyszerű”, válaszolt mintegy a megszólításra, anélkül, hogy féltette volna a papírt, sőt vigan tovább dolgozott. „Le akarom rajzolni az urat és már rajzolom is. Először egy kis skiccet készítek, aztán majd egy nagy képet. Tizzian új módszere szerint. Nincs ugyan megbízásom. De ilyes mit mindig szívesen csinállok. Más ország-beli állatokat, tengeri csodákat, különös alakokat, férfiakat, akik beszéltek magukról, kalandorokat — ezek érdekelnék. Félőtt két évvel itt volt a hodoszi uralkodó. Az volt aztán egy fickó! Tűzet és lángokat okádott, mintha ő győzte volna le a törököket és nem azok őt. Mult évben ismét egy tevét és egy orrszarvut hoztak a kikötőbe, meg lehetett őket tekinteni Giudecca kertjében. Természetesen én voltam az első, aki megnézte és lefestette őket”.

A szobában levők azt várták, hogy Reubeni minden további nélkül hátra fordít a szemtelennak. De legnagyobb csodálkozásukra hozzáfordult a tolmács utján: „Ismered Tiziant?”

„Minden kiválóbb művészt ismerek és Velence minden előkelőségét”.

„A zsidó előkelőségeket is?”

„Magam is zsidó vagyok”. És a festő sárga kalapjára mutatott, amelyet beléptekor az ajtó melletti székre dobott.

Reubeni vizsgálólag nézett rá, simára borotvált arcával és hajadonfóval — a szobában levők mind ki selyemsapkákat viseltek fejükön — nem látszott zsidónak. Anélkül, hogy csodálkozásának legcsekélyebb jelet adta volna, Reubeni azonnal tovább folytatta a beszédet: „Üh ide!”

A festő engedelmességet, az ur tekintete parancsoló volt, nem tűrt ellenállást, sora megfontolást. Az ősz Elchanan irigykedve nézte az ablak mellől, hogy a Szár milyen kitüntetésben részesíti az istentelen Castilint, neki pedig, a jámbor, istenfélő embernek oly ridegen válaszolt. De egy pillanatig sem kételkedett benne, hogy minden amit ez a böls tesz, még ennek a vallástalannak a kitüntetése is, látszata alatt egy sokkal mélyebb értelmet rejteget, mely csak a legmagasabb bölcsesség számára nyilvánvaló.

„Milyen dolgok van a zsidóknak Velencében?” kérdezte Reubeni a festőt.

„A bors ára emelkedett”, válaszolt Castilin, hiu nevetéssel simítva hátra haját, melyet velencei divat szerint lesimitva és egész köpenye gallérjáig megnövesztve viselt.

Ez a felelet szellemes és elképesztő akart lenni. De úgy látszott, hogy az ural nem zavarja. Közömbösen, anélkül, hogy a festő nevetését átvénné, folytatta a tréfát: „És a tekintélyük is a bors árának nagysága szerint növekszik?”

„Az nem lehet épen mondani. A velenceiek mindig nyomunkban vannak, mint a kopók. Irigylük a keresetünket. Csak akkor voltunk szabad polgárok, amikor a francia hadserög Agnadellótól a laguna felé hatolt előre, mert akkor szükség volt reánk. Mikor ez a veszély elmúlt, újból elzártak bennünket magas házunkba”.

„És mit szólnak ehhez a szegényhez a zsidók?”

„Szegényhez?” Castilin úgy érezte, hogy nem volt eléggé büszke. Felkapta a fejét: „Mondtam már, hogy nagyon jó dolgunk van”.

„Nem a borsról van szó!”

Sibiuban két-három leány teljes ellátást kaphat.

Zongorahasználat. Érdek őrök forduljanak S.pos harisnyakeresek öntöz. — C.uj, Calea Regele Ferdinand 8 szám

„Nem, a tekintélyben nincs hiány. Tisztelnék is beannunket. Nem megengedték-e Mantinó Jakab urnak, hogy a sár-ga kalap helyett egy fekete barettet viseljen? Jóllehet, egyedül neki engedték meg, de ez a megfizeltetés fényt vet az egész hitközségre. Rabbi Chalfont pedig, aki magister artium et medicinae, nemrég magához rendelte az angol királyi követ és megkérdezte a véleményét afelől, hogy a biblia szerint kifogásolható-e a királynak eháli bátyja feleségével való házassága”.

„Azok után, hogy a pápa megadta a dispenciát?”

Castilin kezdettől fogva rajzolgatta a különös idegent; de most észrevette, hogy nem figyelte őt jól meg. Csak most csodálta meg, csak most vette észre ebben a soványságtól összezsúrt arcban a fö-lény és méltóság nagyszerű vonásait. Hogy is lehetséges, hogy ennek a távoli birodalomból jött félvad embernek oly pontos érzékelései vannak az európai eseményekről, hogy már VIII. Henrik angol király házasságának részleteiről is pontos adatokkal rendelkezik. Castilint mintha kiserélték volna. Alacsonyabbrendű emberek szokása szerint: a göggye csak násra alázatos szolgálással változott. Ezel a Szár Reubenivel nem lehetett bizalmaskodni. Résen kellett lenni. És most már készségesen és folyékonyan szolgál felvilágosításokkal a festő.

„Ugy van, ahogy Nagykegyességéd mondja. Annak ellenére, hogy a pápa megadta a dispenciát. Ofensége nem éri tisztosnak a lelkiismeretét a bibliai tilalom miatt. Vannak ugyan olyanok is, akik egy szerelmi történetet sejtjenek a dolog mögött. A király egyszerűen meguntta volna a feleségét. Ezen a véleményen van Mantinó is, aki rabbi Chalfon véleményével szemben azon aggodalmának ad kifejezést, hogy a pápa nagyon is rossz néven venné dispenciájának a megtámadását. És kitől várhatunk támogatást, — úgy értem: mi, velencei polgárok — ha a pápa ellenünk fordul? A franciák már újból Cremona előtt és a Comó tónál állanak. Az sem biztos, hogy Colonna a miénk-e még. Rabbi Chalfon ugyan biztosan számít Pescarára és a német zsoldosokra. Mantinó ellenben azon a véleményen van, hogy a pápa hamarosan a franciákhoz fog átpártolni...”

„Elég” — kiáltott a Szár. „Ez minden amiről a gettóban beszélnek?”

„Mint ahogy Nagykegyelmességéd mondja, csak ennyi és nem több. Mi rabbi Chalfon véleményével feksznünk és kö-lünk”.

Reubeni hallgatott, szeméit lehunyta, szája szögletén a ránc kiéleződött.

A festő ijedten nézett ebbe a merev arcba. Mit is mondott neki, Uristen, hiszen nem akart semmi rosszal mondani. Szerencsére, az ur pár perc után újból felnyitotta szeméit és tökéletes, nyugodt hangon megszólalt: „Halld Castilin Mózes, nekem küldetésem van a hitközség előkelő embereihez. Mag akarok jelenni előttük, de csak akkor, ha mindnyájukat együtt találom és ha a gyűlés, amelyet összehívunk, kizárólag azért lesz, hogy engem meghallgassanak. Értessz engem!”

(Folyt. köv.)

Rönköt

tölgyet

vásárol, ugyszintén ő i ő t
másat is, lehetőleg 40 cmtől felfelé,
de 30 cmtől is. Feuerstein Kálmán
fakereskedő, Cluj, C. Victoriei 61. Csak
komoly tételekre kérek komoly ajánlatot!